

Pouka za učitelje za 2. tromesečje 2022.

1. biblijska doktrina

STVARANJE

### ***Prvi deo: Pregled***

**Uvod:** To što Biblija počinje stvaranjem je značajno. Zapravo, mnoge biblijske knjige počinju sa prisećanjem na stvaranje. Knjige dnevnika počinju sa stvaranjem sa svrhom da posvedoče da svi pripadamo istoj ljudskoj rasi, potičemo od istog Oca (1. Dnevnika 1,1). Isaija počinje sa tekstom 1. Mojsijeva 1,1 što je prvi stih izveštaja o stvaranju, to čini da nas podseti da je Bog onaj koji nam pruža sve što imamo i da s toga treba da ga slušamo (Isaija 1,2). Danilovo prvo svedočanstvo šefu neznabožackih evnuha je zapravo citat iz izveštaja o stvaranju. Danilove reči posvedočile su evnuhu da je Bog Stvoritelj koji im daje hranu (Danilo 1,12). Solomun daje uvod u svoja razmišljanja sećanjem na Stvaranje (Propovednik 1,1-11) u kojem oplakuje taštinu života, shvatajući da „nema ničeg novog pod suncem“ (Propovednik 1,9). Evanđelje po Jovanu počinje pesmom o stvaranju (Jovan 1,1-14) da naglasi čudo utelovljenja: da je Isus Hristos koji je Bog „u početku“, stvorio svet i zatim postao telo da bi spasio svet. Sledeći model ovih biblijskih autora, proučavaćemo biblijski tekst stvaranja da bismo naučili važne lekcije o Bogu, o nama kao ljudima i o prirodi i značaju stvaranja kao takvog.

### ***Drugi deo: Komentar***

**Lepota stvaranja:** Prva lekcija koju učimo o stvaranju iz biblijskog teksta je lekcija o lepoti. Igre reči, igre zvukova, paralelizmi i dobro izbalansirane strukture doprinose stvaranju moćnog poetskog izražavanja. Ne samo da narativ o stvaranju pokriva doslovnih sedam dana, već vidimo više puta ponavljanje zvukova, reči ili čak specifičnih fraza, sve po sedam puta. Ovaj ritam sedmice nije motivisan samo estetikom. Ova stilistička karakteristika ima duboko značenje; ona svedoči o savršenstvu Božijeg stvaranja.

**Istorija stvaranja:** Književna lepota teksta ipak ne implicira da bi tekst o stvaranju treba da se razume kao puko poetsko izražavanje mašte. Verbalne forme koje su iste kao one koje se koriste u narativima, poseban stil geneologije koji takođe karakteriše formu ovog teksta i njegova književna struktura koja povezuje prva dva poglavlja 1. Mojsijeve – sve ovo su gramatički i književni svedoci toga da je tekst imao nameru da opiše istorijski događaj. Tekst prvog izveštaja o stvaranju je eksplicitno poistovećen sa geneologijom od strane autora (1. Mojsijeva 2,4). Na dalje, tekst takođe zaista odaje književne karakteristike geneologije. Razlog zbog kojeg je biblijski tekst o stvaranju napisan u obliku geneologije je zbog njenog povezivanja sa drugim geneologijama u 1. Mojsijevoj, kao i da bi čitalac obratio pažnju na to da ovaj izveštaj pripada ljudskoj istoriji na isti način kao što je to slučaj sa životima patrijarha.

Uz to, lingvistička i tematska povezanost između prvog izveštaja o stvaranju (1. Mojsijeva 1,1–2,4) i drugog izveštaja o stvaranju koji sledi (1. Mojsijeva 2,4–25) nagoveštavaju paralelizam

između ova dva teksta: ista struktura u sedam koraka iz prvog izveštaja o stvaranju (1. Mojsijeva 1,1–2,4) se takođe nalazi i u drugom izveštaju o stvaranju (1. Mojsijeva 2,4-25). Činjenica da je izveštaj o stvaranju 1. Mojsijeva 1,1–2,4 povezan sa istorijskim narativom iz 1. Mojsijeva 2,4-25 sugeriše da je autorovu nameru da iskomunicira svoj izveštaj o stvaranju neba i zemlje kao događaj koji pripada istom istorijskom narativu kao i stvaranje ljudskih bića.

Povezivanjem ova dva izveštaja o stvaranju, autor takođe sugeriše da je isti „vremenski“ faktor koji je bio na snazi prilikom stvaranja ljudi, takođe bio na snazi i prilikom stvaranja neba i zemlje. Svet i sve što je u njemu ne zahteva milione godina da bi dostigao nivo zrelosti svega kako bi sve funkcionisalo ispravno. Sa druge strane, izveštaj o stvaranju iz 1. Mojsijeve ne predstavlja sebe kao naučnu analizu događaja stvaranja. Kada bi to bio slučaj, izveštaj o stvaranju bi bio napisan kao jako komplikovana i beskonačno dugačka formula koja bi bila nepristupačna ljudima. Biblijski autor pod nadahnućem opisuje izveštaj o stvaranju kao istorijski događaj. Sve što on kaže događaju stvaranja je istinito i ne bi trebalo da se kosi sa naukom.

Ipak, često se predlaže da namera izveštaja o stvaranju nije bila istorijska već da je ona u svojoj srži teološka ili filozofska. Takođe, tvrdi se da je namera teksta u 1. Mojsijevoj 1 samo da duhovno uzdigne, a ne da pruži istorijske informacije. Ovakav metoda čitanja Pisma proizilazi zapravo iz kritičkih pretpostavki koje se temelje na proučavanju Grčke klasične književnosti. Zaista, u toj tradiciji, duhovna poruka ima prioritet, a istorijski aspekt je sekundaran i beznačajan za filozofsku poruku. Primenjen na Pismo, ovaj metod je odveo mnoge proučavaoce Biblije da odbace tvrdnju o istorijskoj nameri biblijskog teksta. Tako, u događaju vaskrsenja Isusa Hrista na primer, istoričnost se ignoriše, čak dovodi u pitanje, dok je fokus isključivo na duhovnoj poruci Njegovog života. Ali pravi biblijski pogled je drugačiji. Teološka poruka proizilazi iz istoričnosti događaja. Zbog toga što je Isusovo vaskrsenje istorijski događaj, mi možemo da verujemo Bogu i razmišljamo teološki. Zbog toga što je izveštaj o stvaranju iz 1. Mojsijeve istorijski izveštaj, on sadrži važne duhovne i teološke lekcije o Bogu i ljudima.

**Prvi stih stvaranja: U početku.** Jevrejski izraz *berēšit*, „u početku“ je naglašen. Ovaj izraz je postavljen na početak prve rečenice 1. Mojsijevoj. Pored toga, ovaj izraz takođe ima akcentat naglašavanja koji ga izdvaja i odvaja od ostatka rečenice. Prema tom akcentovanju, rečenicu treba punktuirati i čitati ovako: U početku; Bog je stvorio nebesa i zemlju.“ Izraz *berēšit* je zapravo tehnički izraz koji je posebno povezan sa stvaranjem. Jako je značajno to što se ovaj izraz retko koristi u Jevrejskoj Bibliji. Osim 1. Mojsijeve 1,1 *berēšit* se upotrebljava samo još četiri puta, i to samo u Jeremiji. U Jeremiji *berēšit* pripada stilskoj formuli kojom se aludira na uvodne reči izveštaja o stvaranju (Jeremija 26,1; Jeremija 27,1; 28,1; Jeremija 49,34.35), iako se same poruke ne odnose na izveštaj o stvaranju.

**Bog.** Naglasak na „početku“ je pojačan naglaskom na Jevrejskom imenu 'Elohim, „Bog“ koji označava Boga u izveštaju o stvaranju (1. Mojsijeva 1,1-2,4). Ovo ime proizilazi iz korena 'alah, koji prenosi ideju snazi i nadmoćnosti. Oblik množine potvrđuje ovaj naglasak zbog toga što je to književni izraz intenziteta i veličanstvenosti, pre nego indikator brojčane množine, „bogova“. Takva upotreba množine bi implicirala ne-Izrailjsko politeističko verovanje u nekoliko bogova. 'Elohim se odnosi na velikog Boga koji prevazilazi unuverzumu. Ritam stiha iz teksta 1. Mojsijeva 1,1 sazvučan je sa porukom o prevažnosti 'Elohima. Reč 'Elohim se pojavljuje u sredini stiha. Pored toga, akcentat koji razdvaja stih na dva jednaka dela priključen je reči 'Elohim i u

tradicionalnom pojanju u sinagogi označava pauzu i time vrhunac stiha. „Bog“ je najvažnija reč ovog stiha, ne samo zbog toga što je on subjekat ove rečenice već i zbog samog ritma fraze.

**Stvori.** Reč bara', „stvoriti,“ upotrebljava se pet puta u izveštaju o stvaranju (1. Mojsijeva 1,1.21.27; 1. Mojsijeva 2,3.4) označavajući time svoje prirodno pripadanje posebnom događaju „stvaranja“. Pored toga, u Jevrejskoj Bibliji, ovaj glagol se koristi isključivo onda kada je Bog subjekat ovog glagola.

**Nebesa i zemlju.** Prva fraza u Bibliji „stvori Bog nebesa i zemlju,“ od samog početka uspostavlja činjenicu da su Bog i Njegovo stvorenje dve različite stvari koje ne proizilaze jedna iz druge. Fraza „nebesa i zemlja“ je merizam (dva dela jedne celine koja su u kontrastu) u kojem se kombinacija dva elementa u kontrastu odnosi na celokupnost univerzuma, što implicira da je Bog stvorio sve. Korišćenje ove iste fraze na kraju izveštaja o stvaranju kada se govori o sedmici stvaranja (1. Mojsijeva 2,1.4) sugerise da se stvaranje „nebesa i zemlje“ odnosi specifično na ljudski svet koji je stvoren za vreme te sedmice. U isto vreme, ova fraza ne isključuje mogućnost drugih stvaranja izuzev onog u okviru sedmice stvaranja.

### ***Treći deo: Primena u životu***

**U početku Bog.** Događaj stvaranja je primarni temelj ljudske vere u Boga. Verovati u stvaranje, verovati u to da dugujem svoje postojanje i stvarnost sveta Nekom koga ne vidim i ko postoji pre mene, to je prvi čin vere. Značajno je da se jedina biblijska definicija vere odnosi na stvaranje; kao što to Pavle, autor poslanice Jevrejima kaže, „Vera je, pak, tvrdo čekanje onog čemu se nadamo, i dokazivanje onog što ne vidimo“ (Jevrejima 11,1). Stvaranje je jedan događaj u istoriji koji se desio onda kada ljudi još nisu bili prisutni da ga vide i da ga potvrde. Stvaranje je zato događaj *par excellence* koji zahteva veru i samim tim otkrivenje odozgo. Takođe je značajno započinje svoju listu dela vere sa stvaranjem: „Verom poznajemo da je svet rečju Božjom svršen, da je sve što vidimo iz ništa postalo“ (Jevrejima 11,3). Teološko razmišljanje, kao i vera, mora da počne obznanjivanjem stvaranja.

1. Kako na moj život utiče činjenica da vera počinje verovanjem u stvaranje?
2. Koju lekciju učimo iz toga što je Bog stvarao kada nas još nije bilo da posvedočimo tom događaju i iz odmaranja u subotu kojim slavimo Njegovo delo za nas?

## 2. biblijska doktrina

PAD

### **Prvi deo: Pregled**

**Uvod:** U prva dva poglavlja Biblije učimo da je u svakom nivou stvaranja, šest puta zapravo, Bog procenio svoje delo kao „dobro“ (1. Mojsijeva 1,4.10.12.18.21.25). Na kraju sedmice stvaranja, za vreme sedme procene Bog procenjuje svoje delo kao „veoma dobro“ (1. Mojsijeva 1,31). Takođe, prvi ljudi su opisani kao *arom*, „goli,“ „nevini“ (1. Mojsijeva 2,25), zmija koja je okarakterisana kao *arom*, „lukava,“ ih još nije zavela (1. Mojsijeva 3,1). Ljudi su prekršili Božiju prvu zapovest da ne jedu sa drveta poznanja dobra i zla (1. Mojsijeva 2,17), i kao rezultat toga, zlo i smrt su se pojavili. Prvi par je zbog toga morao da napusti Edemski vrt. U ovom kontekstu beznadežnosti pojavljuje se prvo proročanstvo o nadi, prvo evanđelje je oglašeno. Ono što je jako značajno je da se prvo mesijansko proročanstvo (1. Mojsijeva 3,14.15) nalazi upravo u centru strukture ovog poglavlja. (ABCDC<sup>1</sup>B<sup>1</sup>A<sup>1</sup>)

A 1. Mojsijeva 3,1-5. Zmija-Eva, Bog je odsutan: Iskušenje da se jede sa drveta poznanja dobra i zla

B 1. Mojsijeva 3,6-8. Adam-Eva: Ljudska odeća

C 1. Mojsijeva 3,9-13. Bog-Adam-Eva: Istražni sud

**D 1. Mojsijeva 3,14.15. Bog-Zmija: Mesijansko proročanstvo**

C<sup>1</sup> 1. Mojsijeva 3,16-19. Bog-Eva-Adam: Patnja

B<sup>1</sup> 1. Mojsijeva 3,20.21. Adam-Eva: Božanska odeća

A<sup>1</sup> 1. Mojsijeva 3,22-24. Bog sam: Zabrana da se jede sa drveta života

Ovakva struktura poglavlja ističe dve glavne teme: temu iskušenja i temu spasenja.

### **Drugi deo: Komentar**

**Kušanje Eve.** Prva sekcija ovog teksta (1. Mojsijeva 3,1-13) priča priču o iskušenju i analizira njegov mehanizam. Ironično, iskušenje otpočinje sa teološkim razgovorom, ili preciznije, egzegetskom diskusijom o značenju Božije reči: „Je li istina da je Bog kazao...?“ (1. Mojsijeva 3,1). Zmija otpočinje razgovor upućivanjem pitanja ženi koja istog trenutka odgovara. Dijalog između zmije i žene se odvija u dve runde. Primitimo strategiju zmije i grešku žene.

**Prva runda (1. Mojsijeva 3,1-3):** U ovoj rundi otkriva se strategija zmije (čitaj 1. Mojsijeva 3,4.5). Koji pedagoški metod zmija upotrebljava u svom pristupu ženi? Zašto se čini kao da se zmija slaže sa Bogom? Kako zmija komentariše Božiju reč? Šta čini njen komentar opasnim i prevarnim?

U narednim stihovima otkriva se ženina greška (čitaj 1. Mojsijeva 3,6). Koji elementi ženinog odgovora otkrivaju zmijin uticaj na nju? Zašto Adam nije razgovarao sa Evom o njenoj odluci da jede voće?

Čim Eva čuje zmijine poslednje reči „bićete kao Bog“ (1. Mojsijeva 3,5), ona želi da bude kao Bog. Fraza koja opisuje prvi potez s njene strane u toku kušanja glasi: „I žena videći da je... dobar“. Ovo je doslovno ponavljanje Božije procene Njegovog stvorenja: „I vide Bog da je dobro“. Ova paralela možda sugerise da je namera žene bila da zauzme mesto Tvorca, kao da je ona sama stvorila voće i posedovala ga.

**Spasenje čovečanstva.** Posledice ove neposlušnosti su već izrečene od strane Boga: umrećete (1. Mojsijeva 2,17). Ovo perspektiva odmah biva potvrđena u sledećem tekstu koji govori o poremećenoj prirodi (1. Mojsijeva 3,17.18) i o prvom nasilju i prvoj smrti ljudskog bića (1. Mojsijeva 4,8).

Prvo mesijansko proročanstvo se dakle ističe u kontekstu pozadine prvog ljudskog iskustva bespomoćnosti. Ovo proročanstvo ima oblik prelepe pesme. Tematska struktura i ritam reči sugerisu postojanje dve strofe, ili dva ritmička sistema sastavljena od dva ili više stihova koji se ponavljaju kao celina. Nakon uvodne izjave od tri reči, prva strofa (1. Mojsijeva 3,14) se nastavlja u šest stihova sa nepravilnim ritmom reči.

Nakon uvoda od jedne reči, druga strofa (1. Mojsijeva 3,15) se nastavlja u četiri stiha sa pravilnim ritmom reči.

Postoji snažan kontrast između ove dve strofe. Prva strofa je negativna i sadrži poruku beznadežnosti, što uključuje zmiju. Druga strofa je pozitivna i sadrži poruku nade, što uključuje Mesiju. Zapravo, druga strofa je jedina pozitivna poruka ovog poglavlja – prozor svetla u mraku. U ovom kontekstu beznadežnosti, pada čovečanstva i kosmičke perspektive zla i smrti, biblijski tekst objavljuje buduće spasenje sveta u proročkom smislu. Prema ovom tekstu, otkupljenje čovečanstva neophodno uključuje borbu sa zmijom koja će se protiviti ženinom semenu, to jest, „čoveku“ koji će biti rođen u budućnosti.

Ali, šta označava reč *seme*? Ova reč ne treba da se razume ni u kolektivnom smislu, odnoseći se na čovečanstvo ili na narod (Izrailj, na primer), a ni u pojedinačnom smislu, odnoseći se na posebnu ljudsku individuu. Zanimljivo je primetiti da u sledećem stihu „seme“ biva zamenjeno ličnom zamenicom „on“ (na Jevrejskom *hu'*), što je zapravo subjekt glagola „stajati“ (*šuf*). Dakle, „on“ poprima poseban naglasak u strukturi ovog paragrafa i u sintaksi ove fraze: čini se da je „on“ tačan centar strofe baš u trenutku u kom se poetski ritam menja sa četiri otkucaja na tri.

Ova promena ritma ukazuje na to da je ova zamenica centar ovog stiha. Osim toga, „on“ je prva reč u ovoj frazi što joj takođe daje naglasak. Od 103 stiha u kojima se jevrejska reč *hu'*, „on,“ prevodi u Septuaginti, 1. Mojsijeva 3,15 je jedino mesto na kojem se ona ne slaže sa rečju koja joj prethodi.

Zaista, Grčki oblik ove zamenice (*autos*) se ne odnosi ni na ženu (jer nije u ženskom rodu), ni na seme (jer nije u srednjem rodu). Radije, *autos* se odnosi na muškog pojedinca. Ova sintaksička nepravilnost nam pokazuje da su prevodioci na umu imali posebnu osobu, čoveka u pravoj istoriji, Mesiju. Ova mesijanska interpretacija teksta 1. Mojsijeva 3,15 je takođe potvrđena jevrejskom Biblijom. Jedna od najrečitijih potvrda ovog pogleda nalazi se u tekstu Psalam 110, gde se reči iz 1. Mojsijeva 3,15 ponovo pojavljuju i primenjuju direktno na mesiju po

liniji Davida. Reči Psalma, „dok položim neprijatelje Tvoje“ (Psalam 110,1) su zapravo ponavljanje prvih reči iz obećanja u 1. Mojsijevoj – „I još mećem neprijateljstvo.“

Ovo su jedina dva teksta u Bibliji gde je iskorišćena povezanost ovih reči. Pored toga, ovde postoji i povezanost sa slikom neprijatelja koji puzi ispod noge kao izraz iste ideje pobeđe (Psalam 110,1). Takođe, tu je i tema „stajanja na glavu“ koja se pominje u 1. Mojsijeva 3,15, a ovde se pominje čak dva puta (Psalam 110,6.7).

Ove brojne paralele između ova dva teksta sugerišu na to da je autor teksta Psalam 110 govorio o proročkom obećanju iz 1. Mojsijeva 3,15 i da ga je interpretirao u „mesijanskom“ smislu. Onaj koji je opisan u tekstu 1. Mojsijeva 3,15 kao onaj koji će stajati na glavu zmiji je tako eksplicitno identifikovan kao budući mesija iz Davidovog roda. U Psalmu 110, delo Mesije ide čak i dalje od agende iz 1. Mojsijeva 3,15. Mesija ne samo da staje na glavu neprijatelja kao onaj koji je seme iz 1. Mojsijeva 3,15, već je On takođe pozvan da sedne s desne strane Bogu, deli kraljevsku poziciju i vlada s Njim (Psalam 110,1.2). Mesija takođe sudi i pogubljuje careve i mnoge nacije (Psalam 110, 5.6) uz Boga sa svoje desne strane. On takođe poprima i kulturnu funkciju: On je sveštenik koji služi na čelu povorke sveštenika, a to sveštenstvo se proteže u večnost (Psalam 110,4). Takođe postoji povezanost imena, Mesija se naziva *Adoni* i Gospod se naziva *Adonai*, što sugerise nameru da se Mesija identifikuje sa samim Gospodom. Ovaj Mesija je Isus Hristos na nebeskom tronu (Matej 22,44).

**Diskusija i pitanja za razmišljanje:** Pročitaj Rimljanima 5,8; Otkrivenje 12,7-9. Zašto je Isus ispunjenje ovih proročanstava? Šta nam ovo mesijansko proročanstvo govori o Isusovoj mesijanskoj službi? Zbog čega je važna tvrdnja da Bog mora da se bori sa zmijom i umre u toj borbi?

### ***Treći deo: Primena u životu***

Dok je hodao šumom, mladi čovek je čuo kako jedna ptica peva. Okrenuo se i, na njegovo iznenađenje, ugledao malu pticu koja je pala sa drveta. Sa brigom i velikim saosećanjem, ovaj mladić je uzeo krhko malo stvorenje u svoju ruku i nežno položio ptičicu na gomilu tople životinjske balege. Mala ptica je ipak nastavila da peva. Lisica koja je čula kako ona peva ju je uhvatila i proždrla. Postoje tri lekcije u ovoj priči. Prva lekcija: kada vas neko postavi u balegu, to ne znači da vam on želi nešto loše. Druga lekcija: kada vas neko izvadi iz balege, to ne znači da vam on želi nešto dobro. Treća lekcija: kada si u balezi, zašto pevaš?

**Diskusija i pitanja za razmišljanje:** Kako se ove tri lekcije mogu primeniti na problem zla u svetu? Kako vam pomažu da se borite sa zlom u svetu i vašem životu?

**Diskusija o prvoj lekciji:** (pročitajte 1. Mojsijeva 3,17-19) Zašto postoje zlo i smrt? Da li su postojanje zla i smrti normalni za svet? Iako smo pod kletvom, koja je naša odgovornost u ovom svetu obzirom da smo Hrišćani?

**Diskusija o drugoj lekciji:** (pročitajte 1. Mojsijeva 3,22; Rimljanima 7,22.23) Zašto je dobro pomešano sa zlom? Koji je najbolji način za razlikovanje dobra od zla

**Diskusija o trećoj lekciji:** (pročitajte Psalam 104,33.34) Koje je jedino rešenje za problem zla u svetu?

### 3. biblijska doktrina

#### KAIN I NJEGOVO NASLEĐE

##### ***Prvi deo: Pregled***

**Uvod:** 1. Mojsijeva 4, sledeće poglavlje ljudske istorije, donosi sa sobom prvo rođenje koje objavljuje mesijansko spasenje kao i prvo delo nasilja i smrt. Ovi događaji nam daju ideju o tome kakav će ljudski život biti nakon Pada, naime, pomešanost smrti i života. Rođenje i zločin su isprepletani. Struktura četvrtog poglavlja prikazuje ovu tenziju u obliku hijazma u kojem se rođenje i smrt smenjuju:

A. Rođenje od Adama i Eve: Kain i Avelj

B. Zločin: Kain

**C. Rođenje: Nasledstvo Kaina i Lameha**

B<sup>1</sup>. Zločin: Lameh

A<sup>1</sup>. Rođenje od Adama i Eve: Set

Ovakva struktura 1. Mojsijeve 4 iznosi nekoliko lekcija. Božije spasenje nalazi put kroz seriju kontrasta između Kaina i Avelja, njihovih imena, ponašanja i žrtava koje je svako od njih prineo, pa čak i između Kaina i Lameha. Iako zločini Kaina i Lameha zauzimaju sav prostor u ovom poglavlju, ono je ipak uokvireno u nadu: ono počinje i završava se mesijanskim obećanjem. Poglavlje počinje rođenjem Kaina i završava rođenjem Seta. Dok rođenje Kaina vodi ka neuspehu i ima ograničeni horizont sačinjen od ljudskog postignuća i nasilja koje je vodilo ka potopu, rođenje Seta donosi obnovljenje prethodnom neuspehu i obnavlja Božiji plan spasenja koji vodi ka spasenju i preživljavanju čovečanstva u istoriji.

##### ***Drugi deo: Komentar***

**Rođenje Kaina:** Eva povezuje rođenje Kaina sa prisustvom YHWH-a. Žena je prva osoba koja pominje ime Gospodnje (YHWH). Ona je verovala da je sam Bog sišao i postao onaj kojeg je ona rodila: „Rodih dečaka – Gospoda“ (1. Mojsijeva 4,1). Ovaj doslovan prevod je opravdan na osnovu gramatike, zato što Božijem imenu (YHWH) prethodi ista reč *et*, koja prethodi i Kainovom imenu. Zapravo, svim ličnim imenima u ovom stihu, Evi, Kainu, , Evi, Kainu, YHWH-u prethodi ova rečca. Uz to, fraza *'et qayin* (“Kain”) je paralelna frazi *'et YHWH* (“Gospod”). Ove dve fraze pojavljuju se na istom mestu i tako su poistovećene. Uz to, korišćenje reči *'et* pre „Gospod“ označava snažan naglasak na reči „Gospod“.

Ovo poistovećivanje je samo naznaka onog kako su se Adam i Eva verovatno osećali. Sećajući se obećanja iz 1. Mojsijeva 3,15, Eva je verovatno mislila da je rodila svog Otkupitelja. Elen Vajt takođe tumači ovaj stih u ovom pravcu: „Kada su Adam i Eva prvi put čuli obećanje, očekivali su njegovo ispunjenje ubrzo. Radosno su dočekali njihovog prvenca nadajući se da bi on mogao da bude Otkupitelj.“ – *Čežnja vekova*, 31.

**Pročitajte 1. Mojsijeva 4,1.2. Razgovarajte o važnosti kontrasta između dva brata.** Kain je bio prvenac, dok je Avelj rođen kao drugi. Ime Kain znači „pridobiti“, „posedovati“, dok ime Avelj znači „isparenje“, „taština“, „kratkotrajan“. Kain govori, dok Avelj nikad ne govori. Uporedite takođe i njihove žrtve (vidi ispod).

**Kainova žrtva** (1. Mojsijeva 4,3.4). Dok je Kain izabrao da svoj prinos prinese „od roda zemaljskog“ (1. Mojsijeva 4,3), „i Avelj“ je prineo svoj prinos (1. Mojsijeva 4,4). Dakle, u kontrastu sa Kainovim prinosom, Aveljev prinos je uključivao žrtvenu životinju kao što je Bog zapovedio. Ipak, dok se Avelj povinovao božanskim uputstvima, Kain je izabrao da ih ignoriše. Takođe, uporedba između njihova dva dela otkriva nijanse razlike između njih. Dok Kain prinosi „Bogu“, Avelj samo prinosi. Izraz „Bogu“ nedostaje u opisu Aveljeve žrtve.

Ova mala razlika je od velikog značaja, jer oslikava dva fundamentalno različita pogleda na bogoslužje. Dok Kain vidi svoj prinos kao svoj poklon Bogu, Avelj razume svoju žrtvu kao podsetnik na Božiji poklon njemu. Dok Kain vidi svoju religiju kao horizontalno kretanje *ka* Bogu, Avelj doživljava to doživljava kao kretanje *od* Boga. Ovaj kontrast u mentalitetima bi takođe mogao da objasni razliku u vezi odabira prinosa. Aveljev prinos nije sam po sebi bio bolji od Kainovog. Zapravo, Kainovi plodovi su mogli da budu bolji nego ovca koju je prineo Avelj. Razlika je ipak u tome što je Avelj izabrao od *bekorot*, tj. od „prvina,“ najdragoceniji proizvod iz te sezone, nešto što će kasnije biti potvrđeno u Mojsijevim propisima (2. Mojsijeva 23,19), dok je Kain prineo tek bilo koji plod zemlje. U kontekstu prethodnih poglavlja svaki od ova dva prinosa podseća na nešto drugo. Prinos plodova od zemlje (*’adamah*) upućuje na tekst 1. Mojsijeva 3,19, što je povezano sa ljudskim naporom i perspektivom smrti. Sa druge strane, prinos životinje upućuje na 1. Mojsijeva 3,21 i daje obećanje božanske zaštite i perspektivu života. Kainov prinos je izraz ljudskog dela u želji da se dosegne Bog; Aveljev prinos je izraz potrebe čovečanstva za Božanskim spasenjem. Uz to, Aveljev prinos se odnosio na obećanje mesijanskog Jagnjeta iz 1. Mojsijeva 3,15, koje će biti žrtvovano za spasenje sveta, dok je Kainov prinos bio samo prazan ritual. Primetite isti kontrast između ljudske odeće (1. Mojsijeva 3,7) koja je bila od smokvinog lišća, nasuprot božanskoj odeći koja je bila sačinjena od životinjske kože i implicira krvnu žrtvu (1. Mojsijeva 3,21).

**Kainov zločin:** Korišćenje fraze *wayyo’mer qayin*, tj. „I Kain reče,“ koja podseća na frazu *wayyo’mer YHWH ’el qayin*, tj. „i Gospod reče Kainu“ (1. Mojsijeva 4,6) sugerise da je Kain želeo da odgovori Bogu. Ipak, umesto odgovaranja Bogu verom, Kain se okreće svome bratu i ubija ga (1. Mojsijeva 4,8). Značajno je to što Kainov zločin sledi odmah nakon ove promene u dijalogu sa neuspele vertikale na horizontalu. Mehanizam prvog religioznog zločina se time otkriva. Zločini onih koji su revni nisu počinjeni zbog toga što oni osećaju da su u pravu; zločini iz religijskog fanatizma i religijske netolerancije proizilaze, na suprot tome, iz neuspeha da se odgovori na Božiju reč. Kada se vera zameni ljudskim delom i kontrolom, zločin sledi. Kain je ubio svog brata ne zbog toga što je mislio da je on u pravu, a da njegov brat greši, već na suprot tome, zato što je Kain bio zao, a njegov brat pravedan (vidi: 1. Jovanova 3,12).

**Lamehov zločin:** Takođe postoji kontrast između Kainovog zločina i Lamehovog zločina. Na suprot Kainu, Lameh je ubistvo odveo jedan korak dalje. Lameh svoje ubijanje predstavlja kao



pozitivno delo koje ima svoju vrednost i doslovno se hvalio time. Dok je Kain izabrao da ostane tih, Lameh je, na suprot tome, napisao pesmu. Dok Kain traži milost od Boga (1. Mojsijeva 4,13.14), Lameh ignoriše Boga i daje svojim ženama da pevaju pesmu hvale njegovim ubilačkim podvizima. Ista promena paradigme koja se primećuje kod Kaina se može primetiti i ovde: neuspeh u vertikalnom odnosu (Bog-čovjek) rezultuje u nasilju u odnosu na druge ljude. Zapravo, Lamehovo usmerenje je ono koje je u potpunoj suprotnosti sa opraštanjem. On govori o osveti aludirajući na buduće zločine u budućnosti. Čak i njegova osвета poprima elemente intenziviranja. Dok se Kain sveti sedam puta, Lameh zahteva da se to poveća na 70 puta 7 (1. Mojsijeva 4,24). Važno je primetiti da se Isus nadovezuje na ovo intenziviranje broja sedam da podstakne na praštanje (Matej 18,21.22).

**Rođenje Seta:** Ponavljanje prve fraze koja je bila uvod u rođenje prvence Kaina (1. Mojsijeva 4,1) sugerise povratak na početak. Uz to, ponavljanje reči „opet“ koje je povezano sa rođenjem Seta, podseća na „opet“ koje je povezano sa rođenjem Avelja (1. Mojsijeva 4,2). Dakle, reč „opet“ povezuje prekinutu liniju istorije u ovom trenutku: Set će zameniti Avelja. Ova ideja je takođe zabeležena u imenu novog sina, Seta, što znači „onaj koji je postavljen umesto,“ kao što Eva to kaže. Uz to, Jevrejska reč *shat*, tj. „postavljen,“ koja opisuje Božije „postavljanje“ „semena“ u Evi, je isti glagol kao i onaj koji opisuje Božije „postavljanje“, „metanje“ (*shat*) „neprijateljstva“ između zmije i žene (1. Mojsijeva 3,15). Kroz ovu aluziju na tekst 1. Mojsijeva 3,15, biblijski autor proročki upućuje na događaj spasenja koji se manifestovao u božanskom utelovljenju Isusa Hrista.

**Pitanja za diskusiju i razmišljanje:** Kako rođenje Seta upućuje na Isusa?

### ***Treći deo: Primena u životu***

**Kain i Avelj.** Kakve karakterne lekcije možemo da naučimo iz kontrasta između Kaina i Avelja? Kain govori dok Avelj ćuti. Kain je prvi, Avelj je drugi. Kain je nasilan, Avelj je žrtva. Sa kojim od njih bi mogli da se poistovetite i zašto? Zašto Avelj predstavlja Božije mučenike (Otkrivenje 6,9; Otkrivenje 20,4)?

**Prinos Bogu.** Koje religijske lekcije možemo da naučimo upoređujući Kainov prinos i Aveljev prinos? Šta je važnije; Ono što mi dobijamo od Boga, ili ono što mi dajemo Njemu? Zašto je Božiji dar jedini način spasenja?

**Kainov bes. Pročitajte 1. Mojsijeva 4,6.7 i Matej 5,21-26.** Zašto je Kain bio besan/ljut? Setite se poslednjeg puta kada ste vi bili besni/ljuti i proanalizirajte vaš bes/ljutnju postavljajući sebi sledeća pitanja: Kako bes/ljutnja priprema ljudsko srce za ubistvo? U kakvom je odnosu Kainov religijski neuspeh sa neuspehom u njegovom odnosu sa bratom? Zašto religijska revnost često vodi ka zločinu? Koje lekcije o samokontroli možemo da naučimo iz Božijeg obraćanja Kainu?

**Lamehov zločin.** Uporedite zločine Lameha i Kaina. Na koji način su oni isti u svojoj degradaciji? Na koji način su različiti u smislu intenziteta? Kakve lekcije možemo da naučimo iz Lamehove osetljivosti prema prelepoj poeziji i osetljivosti njegovog sina prema muzici? Da li nas

obrazovanje u oblasti umetnosti čuva od pokvarenosti? Koji primeri iz istorije nam govore suprotno?

**Rođenje Seta.** Nakon što je Kain ubio Avelja, Bog je podigao drugo pravedno seme, Seta, kroz kojeg je mogao da ispuni svoje obećanje o otkupljenju sveta. Kakvom nas lekcijom ova promena planova uči o Božijoj upornosti da spase i Njegovoj želji da radi na čovečanstvu i pored naših slabosti i neuspeha?

#### 4. biblijska doktrina

##### POTOP

###### ***Prvi deo: Pregled***

Mnogi ljudi su preispitali istoričnost biblijske priče o potopu tvrdeći da takav globalni događaj nije u skladu sa savremenim naučnim pogledima na istoriju prirodnog sveta. Ipak kolosalni potop zabeležen je u kolektivnom kulturnom nasleđu mnogih naroda koji su međusobno udaljeni, širom sveta, ne samo na starom Bliskom istoku, u Mesopotamiji, Egiptu i Grčkoj. Narativi o potopu pronađeni su Indiji, Kini, među prastarim naseljenicima Irske, među pripadnicima Maja u Mesoamerici, među starosedecima Amerike, starosedecima Južne Amerike i Afrike, čak i među aboridžinskim plemenima Australije. Činjenica da savremena nauka ne može da opravda istoričnost globalnog potopa nije dokaz da se taj događaj nije nikad dogodio. Neuspeh moderne nauke da objasni potop je samo još jedan dokaz ograničenosti nauke, naročito onda kad se bavi sa natprirodnim stvarima kao što potop iz 1. Mojsijeve jeste.

Ove sedmice, nećemo proučavati biblijsku priču ovog kosmičkog događaja da bismo je razumeli iz naučne perspektive. Mi ne posedujemo sve informacije da bismo mogli da shvatimo ovaj fenomen. Izuzev naučnih diskusija, puno pitanja će biti razmatrano. Temeljno pitanje teče se samog Boga: Čemu nas ova priča uči o Bogu Biblije i o Njegovim putevima? Gnostički filozof Marcion iz Sinope (85-160 god.), kao i mnogi drugi Hrišćani nakon njega, koristili su potop da pokažu da je Bog Starog Zaveta bio nasilan i okrutan Bog, dijametralno različit od Isusa – Boga ljubavi.

###### ***Drugi deo: Komentar***

**Bog pravde.** Nakon Stvaranj i Pada, neposlušnost naših praroditelja eskalirala je sve do trenutka dok pokvarenost i zlo nije ispunilo svet. Od vremena Kaina i Avelja svet je postao podeljen na dve grupe. Zanimljivo je da je svaka geneološka linija definisana na osnovu odnosa sa Bogom koji su imali njeni pripadnici. Dok Kainova geneologija (1. Mojsijeva 4,17-22) počinje njegovim odbacivanjem Boga (1. Mojsijeva 4,16), Setova geneologija (1. Mojsijeva 5,1-32) počinje sa Božijim obličjem (1. Mojsijeva 5,1). Ovaj kontrast objašnjava zašto je kasnije Kainova linija nazvana „sinovi čovečiji“, dok je Setova linija poistovećena sa „sinovima Božijim“ (1. Mojsijeva 6,1.2). Nije ni čudo što je Bog zabrinut kada je primetio da se ove dve linije mešaju stvarajući time novu geneološku liniju koja je u otvorenoj pobuni protiv Boga. Fraza „uzimaše ih... koje hteše“ (1. Mojsijeva 6,2) sugeriše nameru „sinova Božijih“ da zameni i suproti se Božijoj zamisli za brak koja je ilustrovana rečima „On uze“ ženu i prinese je Adamu (1. Mojsijeva 2,22). „Sinovi Božiji“ žele da zauzmu Božije mesto što je stav prikazan u rečima „vidjevši... da su lepe“ (1. Mojsijeva 6,2). Na jevrejskom je to ista reč *tob*, tj. „dobro“ (ovde je prevedeno „lepe“) koju je Bog iskoristio prilikom stvaranja kada „vide Bog da je dobro“ (1. Mojsijeva 1,4.10.12.18.21.25). Ovo menjanje Boga vodi „sinove Božije“ ka tome da počine stvari koje više nisu u skladu sa Božijim zakonima postavljenim prilikom stvaranja, već su u skladu sa njihovim grešnim željama.

U međuvremenu, korišćenje množine – žene – sugeriše početak poligamije, a fraza „koje hteše“ sugeriše divlje i nekontrolisane seksualne aktivnosti koje su izvan granica božanskog zakona. Fraza „uzimaše ih... koje hteše“ (1. Mojsijeva 6,2) čak ima prizvuk služenja sebi, nasilja i silovanja (vidi 1. Mojsijeva 39,14.17). Svi ovi seksualni činovi nisu samo odbacivanje Boga, već i nasilje nad ženama.

Biblijski tekst izveštava da je Bog video pokvarenost/nevaljalstvo (1. Mojsijeva 6,5). Ovo je već drugi put da biblijski tekst govori o Bogu kao o onom koji „vidi“ (uporedi sa 1. Mojsijeva 6,1-4). Paralelno sa izveštajem o stvaranju, Božanski akt viđenja uvek sledi božansku reč: „A Gospod reče...“ (1. Mojsijeva 6,3). „I Gospod videći da je nevaljalstvo ljudsko veliko na zemlji“ (1. Mojsijeva 6,5). Ovaj stih podseća na refren stvaranja, „I vide Bog... da je dobro“ (1. Mojsijeva 1,4). Ali je ovde originalno „dobro“ (tob) iz Božijeg stvaranja zamenjeno onim što mu je suprotno: pokvarenost/nevaljalstvom (ra'ah). Božiji sledeći komentar je tragična evaluacija situacije. „Veliko nevaljalstvo/pokvarenost“ se ne odnosi na neka posebna dela ili na povremena zla dela; ono opisuje temeljno i definitivno stanje, bavi se korenom, dubokim motivima ljudskog srca u kojem Bog nalazi radikalno zlo. Čovečanstvo je dostiglo tačku sa koje nema povratka. Bog mora da interveniše sa globalnim potopom da bi sačuvao ostatak ljudske rase od potpune moralne degradacije i samim time od istrebljenja.

**Bog ljubavi.** U ovoj božanskoj intervenciji jezik koji se koristi podseća na stvaranje. Bog je zažalio što je stvorio čoveka. Božansko žaljenje je povezano sa Božanskom tugom. Bogu je „žao u srcu“ (1. Mojsijeva 6,6). Jevrejski glagol *'atsab*, tj. „žalost“, je suprotnost radosti (Nemija 8,10) i odnosi se na mentalni bol (1. Mojsijeva 3,16). Ovo Božije osećanje je povezano sa Njegovom ljubavlju prema ljudima. Značajno je pomenuti da jevrejski glagol *nakhham*, koji se prevodi kao „zažaliti/pokajati se“ (1. Mojsijeva 6,6), sadrži pozitivne nijanse milosti i ljubavi. Zbog toga, prevod „zažaliti/pokajati se“ za jevrejsku reč *nakhham* ne prenosi u potpunosti Božija osećanja. Božansko „kajanje“ ne znači da se Bog predomislio; umesto toga, ono sadrži elemente milosti i „utehe“. Zbog toga se reč *nakhham* nekad pojavljuje kao paralela reči *shub*, tj. „kajanje“ (Jeremija 4,28; Jona 3,9).

Korišćenje reči *nakhham* donosi nadu u ovu scenu – mogućnost spasenja kroz potop. Božije emocije otkrivaju Njegovu ljubav prema ljudima. Ipak, Bog izražava svoju ljubav kroz Njegov sud. Božiji odgovor na pokvarenost koji uključuje uništenje je čin ljubavi. Jevrejska reč *makhah*, tj. „uništiti“, dolazi kroz igru reči koja sa prethodnom rečju *nakhham* („kajanje“, „uteha“), što podseća na Božiju tugu i saosećanje prema čovečanstvu preko Noja. Dok *nakhham* sugeriše pozitivnu stranu suda, *makhah* otkriva njegovu negativnu stranu. Uz to, reč *makhah* pripada jeziku suda. Još preciznije, ona znači „izbrisati“. Ovo „brisanje“ označava fizičko uništenje koje funkcioniše kao obrnuto stvaranje, delimično brisanje Božijeg stvaralačkog čina. Ali osim fizičkog uništenja, ovaj čin brisanja se takođe odnosi na čin duhovnog brisanja iz knjige života (2. Mojsijeva 32,32.33; Psalam 69,28.29). U biblijskoj misli, ljubav i pravda pripadaju zajedno (Mihej 6,8).

**Bog mudrosti.** Kombinacija ljubavi i pravde je baš on što čini Božiju mudrost onim što ona jeste. Bog ne spašava samo kroz svoju dobru volju i ljubav. Detalji gradnje barke (1. Mojsijeva 6,14-22), koji će omogućiti Noju i njegovoj porodici da prežive potop, su opipljivi dokazi Božije posebne pažnje ka realnosti života. Ovi detaljni delji vezani za gradnju ne samo da svedoče o

istorijskoj stvarnosti građenja barke; oni otkrivaju božansku brigu o uspešnosti celog poduhvata. Bog daje precizne instrukcije u tu svrhu. Smolasto drvo i njegova koji su se koristili da se napravi okvir barke, dizajnirani su tako da barka ne propušta vodu. Prozor je takođe isplaniran za vrh barke kako bi u njoj bilo vazduha i svetla. On je bio smešten na lakat od ivice krova. To je verovatno bila neka vrsta rešetkastog otvora koji se prostirao uz duž krova i propuštao svetlost i vazduh u različite delove barke osvetljavajući je i osvežavajući njenu unutrašnjost time.

Bog koji se brine o gradnji barke je isti Bog koji će kasnije dati detaljne instrukcije o religijskom životu i duhovnom spasenju kroz žrtve u obredima u Svetinji. Zapravo, postoje mnoge paralele između ključnih stvari u gradnji barke i u gradnji šatora od sastanka. Dimenzije barke (1. Mojsijeva 6,15) su date prema istom standardu i istim rečima koje su se koristile za izgradnju kovčega za šator od sastanka (2. Mojsijeva 25,10). Koliko je velika bila barka? Ako je jedan lakat isto što i 18 inča, ili 45 centimetara, 300 lakata za dužinu barke bi onda bilo više od 137 metara; 50 lakata za njenu širinu bi bilo isto što i 22 metra; i 30 lakata za njenu visinu bi bilo isto što i 13 metara. Ove mere nemaju poseban simbolički ili duhovni značaj; oni jednostavno oslikavaju veličanstvo i veličinu tog plovila, koje je bilo tako veliko da je moglo da primi i životinje i ljude u sebe. Ali mnoge paralele između barke i šatora od sastanka nose duboko značenje: Bog koji spašava duhovno, Isus Hristos, je onaj isti Bog stvoritelj koji spašava fizičko i materijalno.

**Pitanja za diskusiju i razlišljanje:** Kakav teološki odnos vlada između pomenute tri Božije dimenzije – pravde, ljubavi i mudrosti?

### ***Treći deo: Primena u životu***

**Ne ubij.** Ključna lekcija potopa tiče se utvrđivanja života. Nakon što je uništio deo svog stvorenja, i nakon smrti svih živih bića koja su se našla izvan barke, Bog kaže „da“ životu. U tom kontekstu, Bog se pridružuje ljudima ne samo zapovešću da se množe, već i zapovešću da ne oduzimaju život jer je život svet. Ovaj princip se najpre primenjuje na životinje. Dakle, Božija tolerancije određene konzumacije mesa, uzevši u obzir post-potopnu situaciju, upotpunjena je zapovešću da se ne jede krv zajedno sa mesom, jer krv predstavlja život (1. Mojsijeva 9,4). Ali u vezi ljudi, Božija primena ovog principa je apsolutna. Jer je Bog stvorio ljude po svom obličju, njihova krv ne treba da se proliva (1. Mojsijeva 9,5.6). Iako su životi životinja sveti, kao što tome svedoči zapovest o krvi, značajno je da samo životi ljudi zahtevaju polaganje računa Bogu (1. Mojsijeva 9,5).

Jevrejski jezik ima nekoliko glagola za ubijanje. Svi ovi glagoli, osim jednog, primenjuju se u na ljude i na životinje, ipak, glagol *ratsakh*, primenjuje se samo na ljude. Ono što je značajno je to da se upravo taj glagol, *ratsakh*, koristi u Deset zapovesti (2. Mojsijeva 20,13). Nijanse u različitosti ovih reči ipak ne prave razliku između ubistva i drugih slučajeva, već je prave između *objekta* koji se ubija – ljudi ili životinja. Dakle, šesta zapovest ne treba da se prevede „nemoj činiti ubistva“ u smislu posebnog kriminalnog čina, već „ne ubijaj ljude“ u apsolutnom smislu.

**Pitanje za razmišljanje:** Kako ovaj princip treba primenjivati u vojnoj službi ili po pitanju smrtno kazne?

## 5. biblijska doktrina

### SVI NARODI I VAVILON

#### ***Prvi deo: Pregled***

Prva Božija zapovest čovečanstvu nakon potopa ticala se utvrđivanja života: On im je rekao da se množe i ispune zemlju (1. Mojsijeva 9,1). Fokus ove lekcije biće bavljenje sa ljudskim pokušajem ispunjavanja ove zapovesti. Do sada, biblijski izveštaj ticao se pojedinaca (Adama i Eve, Kaina i Avelja, Seta i Noja). U ovoj lekciji, priče se tiču određenih grupa ljudi i imaju univerzalan značaj. Oni koji su preživeli potop, Nojeva tri sina, dovešće do nastanka tri grane ljudske rase, koje će konstituisati svetske nacije. Čini se da je čovečanstvo na pravom putu da ispuni zemlju i odnese Božije obličje do krajeva zemlje. Ipak, priča o Vavilonskoj kuli označava dramatično zastajanje u tom kretanju. Božija ideja o univerzalnosti biva zamenjena ljudskim idealom jedinstva i uniformnosti. Ljudi žele da budu jedno, i čak gore od toga, oni žele da budu Bog.

#### **Teme lekcije:**

**1. Blagoslovi i prokletstva.** Hanan, sin Hama je proklet, a Sim i Jafet su blagoslovljeni. Koje je značenje i istorijska važnost ovih prokletstva i blagoslova? Kakav uticaj oni imaju na istoriju spasenja?

**2. Univerzalnost i jedinstvo.** Nacije sveta žele da otpočnu zajednički projekat: da postanu jedno u protivljenju Bogu. Kako je Božija zamisao o univerzalnosti počela da se predstavlja kao ideal jedinstva?

**3. Uzurpacija Boga.** Graditelji Vavilonske kule sanjali su o dostizanja neba. Šta je bilo pogrešno u ovakvom načinu razmišljanja? Zašto je Bog sišao da preispita njihove pokušaje?

#### ***Drugi deo: Komentar***

**Prokletstva i blagoslovi.** Kletva koja je bila nad Hamovim sinom (1. Mojsijeva 9,25) u konačnici postaje poruka nade. 1. Mojsijeva 9,25 se često užasno pogrešno primenjuje na Afrikance i one koji su Afričkog nasleđa, pa je tako ovaj deo Pisma bio upotrebljavan kao religijsko opravdanje za robovlasništvo. Ipak, ovakva interpretacija ovog stiha koja obiluje netrpeljivošću i predrasudama ne može biti tačna iz dva razloga. Najpre, prokletstvo se ne odnosi na Hama već na njegovog sina Hanana. Takođe, prokletstvo se ne odnosi na Husa, Hamovog prvenca, što odmah isključuje mogućnost da se ovaj stih odnosi na Afrikance ili na one koji su Afrikanskog nasleđa. Zanimljivo, biblijske geneologije (vidi stablo nacija u 1. Mojsijevoj 10) više govore o etno-geografiji, to jest, geografskoj raspoređenosti grupa ljudi, radije nego što govore o nacionalnosti koja se tiče porekla ljudskih rasa i jezika. Sam fenomen „rase“ proizilazi iz pseudo-naučnih rasističkih i lingvističkih teorija iz 19. veka koje se zasnivaju na teoriji evolucije i samo je još jedno zlo koje je izraslo iz ovog modernog mita o nastanku sveta. Dakle, biblijske oznake za

grupe ljudi kao što su „Jafeti,“ „Semiti,“ ili „Hamiti“ ne slede jasan kriterijum rase kojeg je evolucionarna teorija definisala već su mnogo kompleksnije i maglovite. Na primer: iako Hananski jezici jesu Semitski, Hanan se računa pod Hamite. Iako je Hus potomak Hama, on je i otac Nimroda, osnivača Vavilona. Elam, koji pripada ne-Semitskom narodu je sin Sima.

Drugi razlog zbog kojeg se 1. Mojsijeva 9,25 ne odnosi na crnce je taj što je pominjanje Hanana aluzija na nasledstvo obećane zemlje, sa svim onim što ta zemlja simboliše, uključujući i spasenje sveta. U ovom kontekstu, korišćenje fraze „sluga slugama“ je ironično. „Sluga slugama“ je superlativ i znači „sluga par excellence,“ time sugerišući duhovno usmerenje i upućujući na Isusa, Slugu sluga koji dolazi da spase svet (Jovan 13,5).

Blagoslovi iz 1. Mojsijeve 9 potvrđuju ovu perspektivu. Zanimljivo je da ni Sim, ni Jafet nisu oni koji su blagoslovljeni već samo Bog (1. Mojsijeva 9,26). Takođe, iz ove perspektive, proročanstvo nas vodi dalje od skore budućnosti istorije Izrailja zabeležene u Petoknjžju, a ka spasenju čovečanstva (1. Mojsijeva 9,27). Reči kojima su proročanstva izražena se takođe odnose na jevrejski šator od sastanka (Isus Navin 18,1), a postoji i proročka aluzija na nezabošce koji će odgovoriti na Izrailjsku poruku spasenja i pridružiti se svetoj zajednici Izrailja (Isaija 66,18-20; Rimljanima 11,25). Ipak, ispunjenje ovog proročanstva zavisi najpre od ispunjenja drugog proročanstva: pokoravanja Hanana. Ovaj događaj je toliko temeljan u očima autora da se on ponovo vraća na njega na kraju blagoslova kada, po treći put, govori o Hananu kao o sluzi Sima (1. Mojsijeva 9,27; uporedi sa stihovima 25.26). Jezik u sekciji koja se bavi blagoslovima ima stil molitve: „Blagosloven da je...“ (1. Mojsijeva 9,26.27). Mojsije, autor ovog teksta i savremenik porobljenih Izrailjaca u Egiptu, moli se za spasenje Izrailja, što je osnovni i prvi korak ka spasenju čovečanstva.

**Univerzalnost i partikularnost.** Ova povezanost između partikularne (pojedinačne) i univerzalne perspektive je karakteristična za buduću biblijsku misao. Za razliku od Grčkog načina razmišljanja, koje promovise ideju pristupa apsolutnoj istini sada i odmah, Jevrejski proroci govore o Bogu koji je izabrao narod, i kasnije Svog Sina, kroz kojeg će objaviti Sebe čovečanstvu.

Jedna ilustracija biblijskog načina razmišljanja utelovljena je u broju 70: postoji 70 nacija koje su nabrojane u listi nacija u 1. Mojsijevoj 10 koje predskazuju 70 članova Jakovljeve porodice (1. Mojsijeva 46,27) i 70 Izrailjskih starešina u pustinji (2. Mojsijeva 24,9). Čini se da ova povezanost između brojeva 70 leži u pozadini 5. Mojsijeve 32,8, gde se govori o Bogu koji je podelio čovečanstvo „prema broju sinova Izrailjevih“. Kao što je prema Jevrejskoj tradiciji bilo 70 nacija, bilo je i 70 jezika. U Novom Zavetu, Isus šalje 70 učenika da evangeliziraju (Luka 10,1-16). Geneologija Noja, koji je bio otac zemaljskih nacija (1. Mojsijeva 9,19; 1. Mojsijeva 10,32), utelovljuje ispunjenje Božanskih blagoslova i obećanja prema Noju: „rađajte se i množite se“ (1. Mojsijeva 8,17; 1. Mojsijeva 9,1.7). Ovaj blagoslov i obećanje su takođe povezani sa prethodnim obećanjem i blagoslovom datim Adamu prilikom stvaranja (1. Mojsijeva 1,28.29).

Bog nacija, Stvoritelj sveta, i Gospod Izrailja je isti Bog. Ova činjenica ima dve bitne teološke implikacije. Prvo, to znači da Bog utiče na svet bez obzira na religijske granice. Bog je prisutan među svim nacijama. Drugo, to znači da spasenje nacija zavisi od svedočanstva Izrailja. Blagoslov nad nacijama/narodima će se ostvariti samo kroz Izrailj (1. Mojsijeva 12,3), jer je samo Izrailjski Bog pravi Bog (Jovan 4,22.23). Lekcije iz Jevrejske Biblije, iz istorije Izrailja, i iz događaja koji su se dogodili Jevrejima i koji su zabeleženi u Novom Zavetu su od otkupiteljske važnosti za sve narode.

**Pokušaj ujedinjenja i uzurpacije.** To što je graditeljima Vavilonske kule jedinstvo bilo od primarne važnosti je zabrinjavajuće. Fraza „A beše na celoj zemlji jedan jezik i jednake reci“ (1. Mojsijeva 11,1), odnosi se na činjenicu da su ovi ljudi koristili iste reči i imali isto usmerenje. Priča o Vavilonu ipak beleži prvi pokušaj da se svet ujedini. Ne čudi onda to što je ovakav način razmišljanja proizveo totalitarno društvo koje nije ostavilo prostor za razlike ili neslaganja (uporedi sa Danilo 3,1-7), trudeći se uz to da zauzme Božije mesto. Zapravo, ova dva usmerenja – ka uniformnosti i ka uzurpaciji – pripadaju zajedno. Istorija je pokazala da nagon za prisilom drugih ljudi da se ponašaju i misle kao mi, neminovno vodi ka netoleranciji i progonstvu. Konačno, takva prinuda raspaljuje i ambiciju da se zauzme Božije mesto.

Takođe je značajno to što graditelji Vavilona koriste Božije reči. Prva reč, usklik *habah*, tj. „hajde“, koji dva puta uvodi u razgovor među graditeljima (1. Mojsijeva 11,3.4) je indentična sa rečima koje Bog koristi (1. Mojsijeva 11,7). Izražaj saradnje zajednice, koji se četiri puta ponavlja u 1. Mojsijeva 11,1-7 (uvek se govori u množini), podseća na božanski plural korišćen pri stvaranju (1. Mojsijeva 1,26), i time odaje nameru graditelja da uzurpiraju Božiju moć. Čaj i jevrejska reč za „kulu“ koja opisuje grad Vavilon, govori o ovoj nameri. Ova reč je povezana sa rečju *gadal*, tj. „veliki“, što implicitno uključuje ideju ambicije i slave koja se često povezuje sa samim Bogom (2. Mojsijeva 18,11). Interesantno je što tekst iz Danila 8, kojem je zajedničko nekoliko teoloških i lingvističkih motiva sa našim tekstom, koristi istu reč *gadal* kao ključnu reč koja opisuje pokušaj malog roga da se uzdigne iznad samog Boga (Danilo 8,9-11, 25). Zapravo, kula je građena sa namerom da dostigne nebesa, ova specifikacija sugerise da je kula imala više od velike važnosti. Graditelji Vavilona vođeni su duhovnom ambicijom da zamene Boga koja je jasno naznačena u njihovoj želji da „da stečemo sebi ime“ (1. Mojsijeva 11,4). Bog je jedini čije je „ime veliko“ (1. Mojsijeva 12,2) i jedini koji može sebi da stekne ime (Isaija 63, 12.14).

### ***Treći deo: Primena u životu***

**Prokletstva pretvorena u blagoslove:** Nađite primere u Bibliji gde je nešto što je najpre bilo namenjeno za prokletstvo u konačnici postalo blagoslov. Nađite u vašem životu slučajeve u kojima vam je loše iskustvo (na primer dobijanje pozitivnog rezultata na COVID-19) pružilo neočekivane prilike za razmišljanje, zajedništvo i povratak Bogu. Zašto patnja često nosi sa sobom otkrivanje novih vrednosti i privučenost drugim ljudima i Bogu?

**Jedinstvo i uzurpacija Boga:** Pronađite u Bibliji i istoriji, u vašoj religijskoj zajednici, i u vašem ličnom iskustvu slučajeve u kojima se dobronamerni vođa, ili ste se možda vi, ponašali kao graditelji Vavilonske kule. Kako to da veliki ideali svetosti, jedinstva i istine često vode ka netoleranciji i ponosu? Kako nas Isusov primer nadahnjuje načinima da izbegnemo ovu grešku? Kako to da biti u pravu nije dovoljno i često proizvodi muržnju, samo-pravednost i ponos?



## 6. biblijska doktrina

### AVRAMOVI KORENI

#### ***Prvi deo: Pregled***

**Uvod:** Ova sekcija će nas povesti na putovanje od Vavilona do obećane zemlje, ali sa novim glavnim likom, Avramom, koji ostavlja svoj dom bez znanja o svojoj konačnoj destinaciji. Avramovi prvi koraci ka obećanoj zemlji nisu bili laki, on je oklevao. On se muči da nasledi zemlju. I kada konačno stigne u Hanan, ne može da ostane tamo jer je tamo glad. Zbog toga on odlazi u Egipat. Međutim, Avram ne može ni tamo da se nastani, zbog konflikta sa Faraonom. Konačno, Avram mora da se okrene i vrati se tako da ponovo odlazi u Hanan. Međutim, stvari se ponovo komplikuju. Avram i njegov sinovac Lot se tamo slažu da se razdvoje zbog spora oko zemljišta. Nakon toga, izbija rat koji zahvata ceo deo zemlje kojeg je Bog namenio za Avrama. Nakon bitke, Avrama sreće stranac, Melhisedek, kojem on daje desetak što je bio znak njegove spoznaje da mu ništa ne pripada. Ove epizode su bogate duhovnim lekcijama u kojima su stvari vere i etike isprepletane.

**Pitanja za razmišljanje:** Uporedite Avramove manipulacije i laži sa Faraonovim poverenjem i iskrenošću; uporedite odsustvo Avramove sebičnosti sa prisustvom sebičnosti kod Lota; uporedite Avramovu velikodušnost sa pohlepo careva. Analizirajte Avramovu nekonzistentnost i nedostatak poverenja kada odgovori na Božiji poziv.

#### ***Drugi deo: Komentar***

**Lekh lekha, izađi iz....** Ova jevrejska fraza znači „idi da bi našao sebe“. Poziv Avramu da izađe iz svoje zemlje i udalji se od svojih korena bi trebao da ga odvede na put pronalaska sebe, ispunjenja njega samog i uspostavljanja njegovog identiteta. Nije dovoljno da Avram izađe iz Vavilona; da bi zaista pronašao sebe Avram mora da se otarasi Vavilona koji je i dalje sa njim – idolopoklonstvo njegovih očeva i arogantan mentalitet Vavilona. Da bi se to desilo, Avram ne samo da mora da napusti mesto na kojem je bio do tad; on mora da bude konstantno u pokretu. Ono što je značajno je to da se ova „pokretna“ sudbina ogleda i u jeziku kojim je priča njegovog života zapisana. Glagol „idi“, tj. *halak*, je ključna reč koja dominira narativom o Avramu od 12. do 22. poglavlja, što su poglavlja koja sačinjavaju centralni deo 1. Mojsijeve knjige. Takođe je značajno da se fraza *lekh lekha*, tj. „idi“, upotrebljava da uokviri duhovno putovanje Avrama. Ovaj izraz se pojavljuje dva puta: prvi put kada je Avram pozvan da napusti svoju prošlost (1. Mojsijeva 12,1), i drugi put kada je pozvan da napusti svoju budućnost (1. Mojsijeva 22,2). Višeći tako u praznom, distanciran od svojih korena, Avram zavisi samo od Boga. Avram je primer „vere“.

**Avram i faraon.** Kada je Avram stigao u Egipat, Faraon je po njega predstavljao pretnju. Međutim, umesto da potraži Božiju pomoć i vođstvo, on se oslanja na političarenje i laži. Ipak,

Avramova prevara se okreće protiv njega. Baš zbog toga što je Avram lagao i tvrdio da je Sara njegova sestra, Faraon ju je uzeo u svoj harem (1. Mojsijeva 12,15; uporedi sa 1. Mojsijeva 12,19). Ironično, baš zbog toga što je verovao da je Sara Avramova sestra, Faraon je bio dobar prema Avramu (1. Mojsijeva 12,16), baš kao što je Avram želeo (1. Mojsijeva 12,13). Ova priča je puna dvosmislenosti. Čak i kada je Avram slagao, on je opet govorio istinu, jer Sara i jeste i nije njegova sestra; ona mu je polu sestra. Čak i kada je Avram blagoslovljen svim darovima Faraona, on je i proklet, jer je njegova žena sada u Faraonovom haremu. Bog ne ukorava Avrama; ipak kada Faraon govori, njegove reči zvuče kao reči koje je Bog uputio Adamu (1. Mojsijeva 3,9.11). Ova paralela između ova dva ukora sugeriše to da je Avramovo bezakonje iste vrste kao i Adamovo bezakonje.

**Avram i Lot.** Prvi put posle Hanana, glagol *halak*, tj. „idi“, koji odgovara pozivu *lekh lekha*, se ponovo pojavljuje. Koristi se dva puta (1. Mojsijeva 13,1.5). Prvog puta se odnosi na Avramov put u Vetilj gde je Avram sagradio žrtvenik i obožavao Boga (1. Mojsijeva 13,4). Ovaj potez ponovo povezuje Avrama sa njegovom prošlošću i predstavlja nastavak onog što je njegovo putovanje u Egipat prekinulo. Avram se vraća na „stare staze“ (Jeremija 6,16; uporedi sa Jeremija 18,15). On se kaje.

Sledeći put kada se glagol *halak*, tj. „idi“ upotrebljava, on se odnosi na odlazak Lota. Ipak, za razliku od Avramovog polaska na put, Lotov odlazak nema duhovnu konotaciju; umesto toga njegov odlazak povezan je sa njegovim bogatstvom (1. Mojsijeva 13,5). Uz to, ne samo da je mesto na koje oni „idu“ drugačije već je drugačiji način na koji oni „prebivaju“ tamo gde odu. Dok Avram povezuje svoje „prebivanje“ sa odnosom sa Bogom, Lot svoje „prebivanje“ povezuje samo sa sobom i svojim materijalnim posedom. Poteškoće u njihovom zajedničkom prebivanju na jednom mestu (1. Mojsijeva 13,6) nisu rezultat samo spoljašnjih faktora; one postoje zbog dubokih duhovnih razlika između Avrama i Lota. Njihovi pogledi na svet su nepomirljivi (1. Mojsijeva 13,7-9), pa su i tenzije među njima neizbežne. Iako biblijski tekst izveštava o svađi među pastirima, sukob se odvija i na dubljem nivou i uključuje duhovne stvari. Avram tada razume da je razdvajanje jedini način ka miru. Tada Lot preuzima inicijativu i bira teritoriju bogate ravnice. Avram uzima ono što je preostalo: Hananske planine (1. Mojsijeva 13,12). Za razliku od Lota koji odlučuje da podigne svoje oči i sagleda (1. Mojsijeva 13,10), Avram to čini tek po Božijem nalogu (1. Mojsijeva 13,14).

Kasnije, za vreme rata, kada je Lot zarobljen otet iz Sodoma (zajedno sa svojim imetkom), Avram odlazi sa grupom ljudi da spase svog sinovca. Na kraju ovog poduhvata Lot i njegovi ljudi su izbačeni. Car Sodoma dolazi da se sretne sa Avramom po njegovom povratku da bi mu tom prilikom zahvalio (1. Mojsijeva 14,7). Ironično, Lot, koji je bio tako željan da kontroliše svoju sudbinu i uzme najbolji deo zemlje za sebe, postaje zatočenik. Avram, sa druge strane, koji je ponizno i ljubazno prepustio Lotu pravo da prvi izabere – što je bilo njegovo pravo kao onog ko je stariji – je sada onaj koji preuzima inicijativu i kontroliše stanje stvari. Avram je razumeo da je poverenje u Boga i spremnost da se izgube prednosti najbolji način da se upravlja svojim životom i osigura najbolji ishod. Ova ista paradoksalna pouka je kasnije ponovo naglašena od strane Isusa u njegovoj propovedi na gori (Marko 8,35).

**Avram i Melhisedek.** Čini se da se ovaj misteriozni car pojavljuje u kontekstu ovog narativa niotkuda. Najpre, Melhisedek dolazi iz grada Salema, što je drevni naziv za Jerusalim, a taj grad

nije učestvovao u ratu. Uz to, ime *shalem*, tj. „Salem“, što znači „mir“ je u suprotnosti sa aktivnošću ratovanja koja je bila centar priče do sada. Pravda (*tsedeq*), koja je uključena u ime ovog cara, stoji u suprotnosti sa „zlom“ i „pokvarenošću“ na koje podsećaju imena Sodomskog cara Bere („u zlu“) i Gomorskog cara Birše („u pokvarenosti“). Melhisedek je nazvan sveštenikom Boga Višnjega.

Ovo je prvi put u Bibliji da se reč „sveštenik“ (*kohen*) pojavljuje. Melhisedekovo sveštenstvo prethodi Levitskom sveštenstvu. Činjenica da Avram koristi istu titulu *'el 'elyon* („Bog Višnji“) za svog Boga kao što to čini Melhisedek (1. Mojsijeva 14,20), pridružujući time ime (1. Mojsijeva 14,20), pridružujući time ime YHWH imenu „Bog Višnji“ (1. Mojsijeva 14,22), sugeriše to da je Avram u Melhisedeku video pravog sveštenika Boga Stvoritelja. Iako je Melhisedek pripadao Hananskoj zajednici, Bog ga je izabrao za Svog predstavnika među ljudima tog vremena. Uprkos njegovom stranom poreklu, Avram mu daje desetak i biva blagoslovljen. Uz to, brojna pominjanja Boga, svetog obroka hleba i vina, blagoslova i himne upućene Bogu, sve to prožima ovog Hananskog sveštenika Melhisedeka duhovnom važnošću koja prevazilazi puki susret careva. Takođe se može primetiti da ostatak Pisma podržava ovu perspektivu. Psalam 110 povezuje Melhisedeka sa budućim Mesijom iz plemena Davida (Psalama 110,4), što takođe čine i novozavetni autori povezujući Melhisedekovo jedinstveno sveštenstvo sa Isusovim sveštenstvom (Jevrejima 5,5-6,10; Jevrejima 7).

### ***Treći Deo: Primena u životu***

***Lekh Lekha, „izađi“.*** Pronađi tekstove u Bibliji u kojima proroci pozivaju Božiji narod da izađe iz Vavilona. Šta ovaj poziv znači Božijem narodu danas? Kako Božiji poziv Njegovom narodu da „izađe“ može da se primeni na tvoj društveni život? Kako se ovaj poziv odnosi na tvoju svakodnevnu izgradnju karaktera? U kakvom je odnosu ovaj poziv sa tvojim iskustvom obraćenja?

***Avram i Lot.*** Kako je Avram mogao da dozvoli Lotu da izabere prvi? Kako takav stav može da se primeni u tvojim odnosima sa drugim ljudima? Zašto je Avramova perspektiva koja se fokusira na budućnost superiorna u odnosu na Lotovu perspektivu koja se fokusira na sadašnjost? Kojim nas principima i lekcijama ova priča uči o načinu na koji bi trebali da poslušamo? Zašto se zločin i prevare u konačnici ne isplate?

***Avram i Melhisedek.*** Koje lekcije o duhovnoj važnosti desetka možemo naučiti od Avrama koji svoj desetak daje caru Melhisedeku koji je Hananskog porekla i koji je sveštenik u gradu Salemu? U kakvom su odnosu Avramova odluka da da desetak od svega što je osvojio u borbi i njegova vera u Boga i Stvoritelja (1. Mojsijeva 14,19.20)? Kako se vaše ispovedanje vere u Boga Stvoritelja odnosi na vaš materijalni posed?

## 7. biblijska doktrina

### ZAVET SA AVRAMOM

#### ***Prvi deo: Pregled***

**Uvod.** U ovoj sekciji dolazimo do srca Avramovog religijskog iskustva. To je trenutak kada Bog sklapa zavet sa Avramom, što je prvi sledeći zavet nakon onog kojeg je Bog sklopio sa Nojem (1. Mojsijeva 6,18-9,20). Zavet sa Avramom sadrži iste zahteve kao i zavet sa Nojem. Ipak, za razliku od zaveta sa Nojem, zavet sa Avramom počinje sa žrtvenom ceremonijom koja se povezuje sa obećanjem o sinu i zemlji. Zavet je potvrđen znakom. Dakle, zavet sa Avramom je drugačiji od zaveta sa Nojem, i takođe sadrži neke nove elemente. On sadrži dve žrtvene ceremonije, a njegov znak je obrezanje i dobijanje novog imena: Avram postaje Avraam. Pored toga, biblijski narativ nudi dve različite perspektive ovog zaveta. U zavetu sa Nojem fokus je na Bogu, dok je Noje podčinjen, sa druge strane, zavet sa Avraamom uključuje Avramovu perspektivu, i kao rezultat toga, putanja tog zaveta je kompleksnija.

#### **Teme ove lekcije:**

- 1.Tenzija vere.** Avraamova vera je sačinjena od sumnji i pitanja; Avraam veruje Bogu uprkos sebi samom. Avraamov smeh se sastoji od ironije i čuđenja. Avramova molitva Bogu sastoji se od izazova i potčinjenja.
- 2.Zakon gostoprимljivosti.** Avraamova briga o strancima koji su bili njegovi gosti je u kontrastu sa opakošću i pretnjama strancima od strane Sodomita.
- 3.Strast posredovanja.** Avraam se moli za pokvarene ljude Sodoma, nadajući se da je u njemu dovoljno pravednika da se izbegne uništenje.

#### ***Drugi deo: Komentar***

**Avram veruje Gospodu.** Avramova vera počinje sa strahom i nastavlja sa pitanjima i sumnjama. Ono čega se Avram najviše boji je neizvesnost nepoznatog, njegova budućnost je upravo to, nešto što on ne može da kontroliše. Avram se zbog toga uzda u sadašnjost imenujući svog slugu Elijezera za svog naslednika (1. Mojsijeva 15,2). Dakle, kada Bog govori sa Avramom, On koristi nekoliko izraza koji upućuju na budućnost. Fraza „ne boj se“ se često povezuje sa obećanjem o nasledstvu. Isto obećanje za budućnost je takođe sadržano u reči *magen*, tj. „štit“ (1. Mojsijeva 15,1), koja podseća na glagol *magan*, tj. „izbaviti“ (1. Mojsijeva 14,20), koji se koristi u povezanosti sa Avramovom prošlom pobedom. Tako vidimo da je Bog koji je spasio Avrama u prošlosti isti Bog koji će ga spasiti u budućnosti. Viđenje Boga kao onog koji je njegova budućnost, pobuđuje u Avramu veru u budućnost: „Verova Avram Bogu“.

Jevrejski glagol *he'emin*, „verovao,“ opisuje više od osećajnog ili intelektualnog procesa, ili pukog kreda. U Jevrejskom „verovati“ ima odnosnu konotaciju, kao što se to vidi u korenu

*'aman*, „čvrst“, „pouzdan“. Oslanjajući se na Boga, Avram je „verovao“ da će imati nasljedstvo. Upravo ovu veru Bog je „uračunao“ kao „pravednost“. Drugim rečima, Bog je „računao“ ovu veru kao onu koju ima istu *vrednost* kao i pravednost. Ovakav pogled na veru ima još više smisla kada mu se suprotstavi pozadina drevnih Egipatskih verovanja. Dok se u drevnom Egiptu težina ljudske pravednosti merila na osnovu brojanja ljudskih dobrih dela i upoređivanja sa težinom Maate i njene božanske pravednosti, u slučaju Avrama, njegova pravednost se merila na osnovu onog što je Bog uradio za njega. Ono što Avrama čini pravednim nije zbir njegovih dela volja da se osloni na Božija dela za njega (Rimljanima 4,2-4).

**Avraam se smeje s Gospodom.** Avraamova reakcija na božansku objavu je padanje ničice u tišini i začuđenost (1. Mojsijeva 17,17). Ovo je drugi put da Avraam pada ničice u tišini (uporedi sa 1. Mojsijeva 17,3). Ovoga puta ipak, njegovo padanje ničice je povezano sa smehom, prvim smehom koji je zabeležen u Bibliji. Nije najjasnije da li ovaj smeh dolazi kao izraz skepticizma ili Avraamovog čuđenja. Činjenica da se Avram smeje u kontekstu Avramovog čina obožavanja sugerise čuđenje. Ipak, čim Avram progovori, skepticizam prevladava. On predlaže razumno rešenje. Avraam misli na Ismaila. Avraamov skeptični predlog zahteva od Boga da bude specifičan. Božije obećanje se ne odnosi na Ismaila. U ehu Avramovih pitanja, Bog odgovara eksplicitno imenom Isak (1. Mojsijeva 17,19). Ironično, Isak znači „on se smeje“ oslikavajući Avramov smeh.

Ali ipak, ovog puta je Bog taj koji se smeje, jer ime Isak nosi i ime Boga kao što Semitske i biblijske lingvističke studije imena sugerisu. Paralelno sa imenom „Ismailo“, koje znači „Bog je čuo“, Isakovo ime mora da je takođe nosilo, makar implicitno, ime Boga: „[Bog] se nasmejao“. Božije smejanje tako rezonuje Avramovo smejanje. Kasnije će se Sara smejati takođe. Kontekst Sarinog smejanja dodaje čuđenju koje smo videli u prethodnoj situaciji. Sara, koja se krije unutar šatora, čuje o neverovatnim vestima o rođenju i zatim se smeje. Nešto čudno se dešava potom. Iako se Sara smejala „u sebi“ (1. Mojsijeva 18,12) njene intimne misli su poznate posetiocu (1. Mojsijeva 18,10-13). Ova izuzetna sposobnost govori Avramu i Sari da su u Gospodnjem prisustvu, što garantuje čudesno rođenje koje je obećano.

**Avraam kuva za Gospoda.** Po prvi put, Avraam prima nebeske goste bez da on to zna. Njegovo ponašanje će biti zapamćeno kao primer gostoprinstva (vidi Jevrejima 13,2). Umesto da odmah pređe na ispunjavanje zavetnog obećanja, što je i razlog Njegove posete, Bog ulazi u ljudsku sferu. On će biti viđen, upoznat, i nahranjen od strane Avraama. Vreme popodnevnog dremke. Avraam sedi ispred svog šatora, kao da čeka i nada se da će neko doći. U pustinji nema puno prolaznika. Tako da, kada Avraam vidi nekog u daljini, od počinje da trči, što je nesvakidašnje uzevši u obzir njegove godine (imao je 99 godina), i samo što je bio obrezan (1. Mojsijeva 17,24). Čim se Avraam sreo sa gostima on postaje zauzet oko njih i priprema im obrok. Nakon što je doneo vodu da gosti operu stopala (1. Mojsijeva 18,4), Avraam bira najbolju hranu za obrok (1. Mojsijeva 18,6,7). Avraam uključuje celu svoju porodicu u ovaj posao. Sara priprema hleb (1. Mojsijeva 18,6), a mladić, verovatno Ismailo, priprema tele (1. Mojsijeva 18,5). Očigledno Avraamova strast i revnost u opsluživanju ova tri posetioca proizilazi iz njegove intuicije da oni imaju poseban status. Ovakv pogled sugerise to što Avraam oslovljava jednog od posetioca sa Adonai, „Gospode“ (1. Mojsijeva 18,2,3). Činjenica da Avraam nudi hranu i vodu svom Gostu ne isključuje neophodno to da je on prepoznao njegov božanski identitet. „Ljudski“ izgled ovih

posetilaca koji stoje (1. Mojsijeva 18,2), jedu (1. Mojsijeva 18,8), i učestvuju u razgovoru (1. Mojsijeva 18,9) je deo božanske strategije Božijeg utelovljenja prilikom silaska ka ljudima. Avram zatim stoji pored njih (1. Mojsijeva 18,8), iščekujući da bude spreman da im služi u nekoj od njihovih potreba.

**Avraam se nagađa sa Bogom.** Glagol „stajati“ koji je upravo upotrebljen u odnosu na Avraama koji služi svojim gostima (1. Mojsijeva 18,8), se sada ponovo pojavljuje da okarakteriše Avraamov stav pred Bogom (1. Mojsijeva 18,22). Zapravo, predlog „pred“ koji sledi glagol „stajati“ se obično koristi da označi poštovanje pred Bogom i upućivanje molitve Njemu (5. Mojsijeva 10,8; 1. O carevima 17,1; Zaharija 3,1). Ovaj trenutak predstavlja prvi slučaj u Bibliji u kojem se jedna osoba moli za drugu osobu. Čak je i Noje ćutao u sličnim situacijama (1. Mojsijeva 6,13-22). Jevrejski glagol *wayyigash*, „prići blizu“, sugeriše Avraamovo oklevanje i polako pristupanje Bogu (1. Mojsijeva 18,22.23). Avraam je smeo, ali ipak s poštovanjem pokazuje svest o Božijoj udaljenosti. Taktično, on se obraća Bogu sa zbirom od sedam pitanja. Avraam uvlači Boga u partiju pogađanja u kojoj se sa 50 kreću ka broju 10. Na osnovu teksta Amos 5,3 smatra se da 50 predstavlja polovinu malog grada koji sadrži minimum 100 ljudi (uporedi sa Sudije 20,10). Avraam počinje svoj izazov Bogu sa pretpostavkom da u gradu ima jednak broj pravednih i zlih. Kada Avram stigne do broja 10 (1. Mojsijeva 18,32), on shvata da je došao do određene granice i ne želi da nastavi da spušta broj. Broj 10 simboliše ideju minimuma. Ono što je značajno je to da je broj deset predstavljen *jotom*, najmanjim slovom Jevrejskog alefbeta (vidi Matej 5,18). Kasnije će broj 10 u Judaizmu postati minimum koji je potreban za zajednicu obožavatelja (*minyan*). Koncept prema kojem je ovaj minimum pravednih dovoljan za kolektivno spasenje zajednice preteča je službe Sluge koji pati koji će „opravdati mnoge“ (Isaija 53,11). Nakon šest odgovora, Bog iznenada završava svoj razgovor sa Avraamom. Iako je Bog voljan da se konsultuje sa ljudima, On ostaje suveren u Svom sudu.

### **Treći deo: Primena u životu**

**Verova Avraam Gospodu.** Kako možemo da uvežbamo ljude da imaju veru? Zašto se biblijska vera u svojoj srži tiče budućnosti? Kako bi savetovali nekog da ima veru ukoliko je on upravo izgubio nekog bliskog? Kakav je odnos između vaše vere i nade?

**Avraam se smeje s Gospodom.** Razgovarajte o tvrdnji koja se ponekad iznosi da je smeh od đavola. Pretražite u Bibliji (Starom i Novom zavetu) slučajeve koji u sebi sadrže smeh i humor. Zašto su smeh i humor u skladu sa istinitom religijom? Zašto religiozni ljudi često odbacuju smeh?

**Avraam kuva za Gospoda.** Kako Avramova revnost u pripremi dobre hrane nadahnjuje na misiju i obožavanje? Pronađi u Bibliji trenutke kada su hrana i obrok odigrali ključnu ulogu u ceremonijalnim obredima u okviru zaveta sa Bogom. Zašto je hrana tako važna u Bibliji? Zašto je asketizam nekompatibilan sa biblijskim vrednostima?

**Avraam se pogađa sa Gospodom.** Zašto je Avraamova smelost i izazov koji je uputio Božijoj volji zapravo akt vere? Kako biste ovaj primer primenili na vaše iskustvo molitve? Pronađite u Bibliji slučajeve u istoriji u kojima bi se neka osoba pogađala s Bogom i tako napravila dogovor s Njim.

Pouka za učitelje za 2. tromesečje 2022.

8. biblijska doktrina

OBEĆANJE

### ***Prvi deo: Pregled***

**Uvod:** Ova sekcija vodi nas do vrhunca Avraamovog religijskog iskustva: žrtvovanja Isaka. Ovo žrtvovanje ujedno je i „test“ Avraamove vere. Ovaj intrigantan događaj označava centar strukture 1. Mojsijeve, centar strukture je književni alat koji se koristi da istakne važnost poglavlja. Istražićemo nekoliko pitanja: Kakvo je značenje ovog testa? Zašto je Bog tražio od Avraama da žrtvuje svog sina kada je to bilo u suprotnosti sa Njegovim obećanjem? Kako će se Gospod postarati? Zašto se žrtva promenila sa Isaka na očekivanje jagnjeta i konačno na ovna? Koji je teološki i proročki značaj ove neuspele žrtve? Nakon ovog dramatičnog incidenta, ni jedan značajan događaj se više ne dešava u Avramovom životu. Sledeća velika priča je Isakov brak sa Rebekom. Tada se Avraam ženi Keturom i umire „u poznim godinama“.

### **Teme ove lekcije:**

**1.Značaj otkupljenja.** Žrtvovanje Isaka više je od etičkog problema ili egzistencijalne krize. Biblijski narativ se ovde bavi problemom otkupljenja čija se tajna, duboko značenje, kosmički proces i eshatološka svrha ovde otkrivaju. Božiji poziv Avraamu za kojeg je planirano da bude blagoslov svim nacijama, ispunjava se kroz otkupljenje zabeleženo prilikom žrtvovanja Isaka.  
**2.Snaga molitve.** Isakov brak je utemeljen na molitvi. Prelepa priča o Elijezerovoj molitvi i ispunjenju iste je posebno nadahnjujuća i bogata značenjem i duhovnim lekcijama.

### ***Drugi deo: Komentar***

**Značaj otkupljenja.** Pominjanje „otkupljenja“ je prisutno još u samom pojmu „testa“. Značenje Jevrejskog glagola *nissah*, tj. „testiran/okušan“ (1. Mojsijeva 22,1) obuhvata dve suprotne ideje. Sa jedne strane, ona se tiče suda. Bog „testira“ da bi „da se zna šta ti je u srcu“ (5. Mojsijeva 8,2; uporedi sa Psalam 139,1.23.24). Ovaj aspekt je jasno naznačen od strane Anđela Gospodnjeg (1. Mojsijeva 22,11.12).

Sa druge strane, biblijska ideja „testiranja/kušanja“ prevazilazi duboko istraživanje koje je Bog morao da da Avramu da bi procenio kvalitet njegove vere. Mojsije upotrebljava isti glagol *nissah*, tj. „test“, da umiri svoj narod koji se boji prilikom grmljavine na Sinaju (2. Mojsijeva 20,18-20). Umesto da ovo bude proizvoljan i okrutan čin usmeren protiv onog koji biva okušano/testirano, božansko kušanje/testiranje donosi pozitivnu i obećavajuću perspektivu



božanskog suda i otkupljenje u korist onog koji se kuša/testira, zbog toga ovo testiranje treba razumeti u kontekstu zaveta milosti i spasenja.

Ideja otkupljenja se ponovo pojavljuje sa ovnom, zbog kojeg se Avraam iznenadio što ga vidi. Avram i Isak su očekivali jagnje (1. Mojsijeva 22,7.8). Na Isakovo bojažljivo pitanje „gde je jagnje?“ što je impliciralo i pitanje „da li sam ja jagnje?“ Avraam odgovara: „Bog će postarati Sebi“ (1. Mojsijeva 22,8) što je doslovno značilo „Bog će videti jagnje u vezi sa Njim samim“. Konstrukcija ovog dela rečenice sugerise naglasak na „Bogu“ da bi uputila na to da je rešenje samo u Bogu. Bog je taj koji će se postarati. Izraz „postarati Sebi“ je čudan. Ovaj izraz je jedinstven u Jevrejskom Pismu. Ima istu formu kao i fraza *lekh lekha* što znači „izaći sebi“ ili u povratnom obliku „ići sam“. U obliku *yr'eh lo* (što se uglavnom prevodi „On će se postarati“), dakle treba ga prevesti kao „Bog će videti Sebe kao jagnje“, što znači da će Bog dati Sebe kao jagnje.

Namera ove priče nije bila da odgovori na pitanje porekla životinjskih žrtava ili da naznači šta je to što ljudi moraju da rade i daju Bogu da bi zadobili spasenje. Ovan koji je zauzeo Isakovo mesto označavao je Božiji poklon Avramu od Njega Samog. Proces spasenja ima svoj početak u Bogu, kao što je Pavle naznačio: „jer Bog beše u Hristu, i svet pomiri sa sobo“ (2. Korinćanima 5,19). Ipak, osim ove zameničke funkcije životinje, ovan kao žrtva paljenica sadrži duboku teološku lekciju. Žrtva paljenica bila je jedina vrsta žrtve koja je zahtevala spaljivanje cele životinje (3. Mojsijeva 1,9). Spaljena žrtva upućivala je dakle, na celokupnost Božije žrtve kroz Isusa Hrista na spasenje čovečanstva (Jevrejima 9,12; Jevrejima 10,10). Na isti način, žrtva paljenica se prinosila na Dan otkupljenja (3. Mojsijeva 16,3.5). Više od bilo kog drugog biblijskog teksta, ovaj tekst koristi jezik korišćen prilikom žrtvovanja Isaka. Nalazimo iste povezane reči u oba teskta: „žrtva paljenica“ (1. Mojsijeva 22,13; uporedi sa 3. Mojsijeva 16,3.5), „pojavit se“ u istom pasivnom obliku (1. Mojsijeva 22,14; uporedi sa 3. Mojsijeva 16,2), „on uze“ (1. Mojsijeva 22,13; uporedi sa 3. Mojsijeva 16,5); i „jedan ovan“ (1. Mojsijeva 22,13; uporedi sa 3. Mojsijeva 16,5). Ova jedinstvena inter-tekstualna veza sugerise da je pisac koji je pisao o Danu otkupljenja imao na umu tekst o žrtvovanju Isaka, i da je promišljeno postavio ovu priču u perspektivu Dana otkupljenja.

Priča o Avraamovom žrtvovanju i svezivanju Isaka tako ide dalje od privatnog religioznog, egzistencijalnog, ili etičkog iskustva jedne individue. Ovo je proročanstvo. To što je se Bog postarao za ovna tipološki upućuje na eshatološki Dan otkupljenja u kom Bog prihvata tu žrtvu da se preko nje istorijski ispuni otkupljenje čovečanstva (Danilo 8,14) za Božije carstvo (Danilo 7,9-14).

**Snaga molitve.** Elijezerova molitva (1. Mojsijeva 24,12-14) ima tri komponente:

1. Elijezer se obraća Bogu kao svom ličnom Bogu (1. Mojsijeva 24,12).
2. Elijezer moli za uspeh cele operacije. Jevrejski glagol *haqr'eh*, tj. „daj mi uspeha“ (1. Mojsijeva 24,12), proizilazi iz glagola *qarah*, što znači „desiti se“ i prenosi ideju „šanse“ (Ruta 2,3). Sluga moli Boga da da šansu da se to desi. Pojam slučajnosti ovde nema mesta. Činjenica da je Bog kontroliše šanse znači da će On delati u okviru parametara onog što se čini kao šansa iz ljudske perspektive. On je Bog providenja koji može da izazove da se određeni događaj desi. Ovaj pogled je dodatno osnažen činjenicom da sluga ide tako daleko da određuje ne samo trenutak ovog događaja, koji treba da se desi odmah (1. Mojsijeva 24,12), već i mesto događaja

koje treba da bude upravo tu gde sluga „pusti kamile da poležu iza grada kod studenca“ (1. Mojsijeva 24,11) i gde on stade „kod ovog studenca“ (1. Mojsijeva 24,13).

3. Elijezer postavlja posebne uslove. Da bi odlučio u odabiru mlade, sluga predlaže jedan test Bogu kojeg mlada treba da položi. Kandidatkinja treba ne samo da „nagne“ svoj krčag njemu, strancu (1. Mojsijeva 24,14), već treba dobrovoljno da napoji i njegovih deset kamila. Težina ovog testa će učiniti sigurnim da je Bog iza toga (1. Mojsijeva 24,14; uporedi sa Sudije 6,36-40). Ovaj test očigledno nije samo natprirodni znak koji pokazuje Božije odobravanje; on je takođe test karaktera koji će otkriti kakva je kandidatkinja osoba, njenu velikodušnost i ljubaznost, njenu dobrovoljnost da služi i više od onog što se zahteva, njeno gostoprimstvo, kao i njenu fizičku izdržljivost i snagu. Ispunjenje molitve ovog slugu počelo je čak pre nego što se on pomolio (1. Mojsijeva 24,15; uporedi sa Matej 6,8).

Izveštaj o ispunjenju njegove molitve počinje sa iznenađenjem koje je naglašeno rečju „gle“ koja predstavlja Rebeku. Uz to, pominjanje njenog krčaga na ramenu (1. Mojsijeva 24,15) odzvanja sluginu molitvu Bogu (1. Mojsijeva 24,14). Izveštaj dalje nastavlja i iznosi fizičke kvalitete ove žene: njenu lepotu i nevinost (1. Mojsijeva 24,16). Njena porodična pozadina je kvalifikuje da se uda za Isaka. Prostorna informacija o tome da je otišla na izvor dodaje neizvesnost. Sluga je zabrinut i želi da zna (1. Mojsijeva 24,17). Na slugino oduševljenje, Rebeka je precizno ispunila sve uslove testa. Spustila je svoj krčag (1. Mojsijeva 24,18), baš kao što je sluga zamolio u svojoj molitvi. Takođe je dobrovoljno napojila i njegove kamile (1. Mojsijeva 24,19), kao što je sluga propisao. Rebeka čak prevazilazi očekivanja slugu. Ona ne samo da ispunjava svoje dužnosti dajući slugi da pije, već ga brzo spušta krčag i poziva ga da pije. Dakle, ona u ono što radi stavlja revnost, entuzijizam i efikasnost. Slugin reakcija je tiha zadivljenost (1. Mojsijeva 24,21).

Iako se molio za ovaj znak, on je začuđen ovim neverovatnim čudom. Pa ipak, njegova vera ostaje pomešana sa sumnjom; on još uvek nije zaista siguran da li je uspeo ili ne (1. Mojsijeva 24,21). Tek kad je Elijezer stigao u Rebečin dom on shvata da je uspeo. Tada izriče drugu molitvu u kojoj blagosilja Boga (1. Mojsijeva 24,27). Ovaj blagoslov označava trenutak stizanja na destinaciju i ispunjenja proročanstva (Jezdra 7,27.28; Danilo 12,13). Događaj u kojem je Rebeka tačno ispunila reči njegove molitve čini da sluga razume da Bog nije samo Bog milosti i ljubavi, već i Bog istine i akcije koji čini da se određene stvari dese.

### ***Treći deo: Primena u životu***

**Značaj otkupljenja.** Diskutujte u svom razredu o teološkom značenju otkupljenja, i o tome kako ova istina utiče na vaš privatni život. Šta je otkupljenje za vas? Zašto vam je potrebno otkupljenje? Kako biste iskomunicirali tu potrebu vašem postmodernom prijatelju koji ne oseća potrebu za oprostom? Razgovarajte o duhovnom i egzistencijalnom značaju Adventističke istine o eshatološkom Danu otkupljenja. Diskutujte o relevantnosti proročke interpretacije 2300 dana i noći (Danilo 8,14). Kakav uticaj ova kompleksna proročka istina ima u vašem životu? Koliko ste sposobni da prenesete ovu istinu na efikasan, jasan i ubedljiv način vašim sekularnim prijateljima? Šta to znači za vas ukoliko to ne umete? Zašto je istina o eshatološkom Danu otkupljenja tako važna za vaš duhovni život, za vaš odnos sa Bogom, za vas i vaše bližnje?

**Moć molitve.** Koje duhovne pouke učite iz Elizazarovog iskustva molitve? Razmislite o pričama o ispunjenju molitava u vašem životu koje ističu iste pouke. Kakve pouke ste naučili iz ovih priča o ispunjenju? Kako ovakva iskustva osnažuju vašu veru? Razmislite takođe i o trenucima u kojima Bog nije odgovorio na vašu molitvu. Kakve pouke ste naučili iz vašeg razočaranja? Kako su ove priče o neispunjenim molitvama produbile ili popravile vašu veru? Kako objašnjavate činjenicu da se loše stvari dešavaju dobrim ljudima, i da se dobre stvari dešavaju lošim ljudima (pročitajte Propovednik 9,2.11)?

Pouka za učitelje za 2. tromesečje 2022.

9. biblijska doktrina

JAKOV - VARALICA

### ***Prvi deo: Pregled***

**Uvod:** Jakov nasleđuje Isaka kao sledeća karika u geneološkom lancu mesijanskog semena. Dok su njegovi prethodnici, Avraam i Isak, izrodili dve geneološke grane od kojih je samo jedna zadržala zavetni pravac, Jakov je prvi patrijarh koji daje život toj jednoj zavetnoj grani. Tako nastaju 12 plemena Izrailjskog naroda.

Jakovljevi život obiluje borbama i nevoljama. U ovoj sekciji pratićemo Jakovljeve borbe od njegovog rođenja do vremena njegovog izgnanstva u Mesopotamiju. Jakovljevi temperament i sudbina su naznačeni već kada je bio u majčinoj utrobi gde se borio za prevlast sa svojim bratom. Jakov izlazi i svoje majke držeći dukom petu svoga brata. Kasnije će prevariti svog brata u vezi obroka od sočiva da bi zadobio prvenstvo i ukrašće blagoslov koji pripada njegovom bratu po rođenju. Posledica toga biće da Jakov mora da beži kod svog ujaka u Padan Aram da bi pobeo od gneva svog brata. U izgnanstvu, Jakov sam biva prevaren od strane svog ujaka, a rezultat toga biće obaveza da radi za njega više godina nego što je očekivao. Sa druge strane, Bog je s Jakovom i On uređuje stvari u njegovu korist. Bog mu se otkriva u snu koji umiruje zabrinutog Jakova. Jakovljeva priča se završava sa rođenjem njegovih 12 sinova koji će biti preci Božijeg naroda.

### ***Drugi deo: Komentar***

**Sukobljeni blizanci.** Kontrast između blizanaca Jakova i Isava se pojavljuje od početka, naznačavajući tako njihove različite sudbine. Prvi sin Isav, opisan je po svojoj spoljašnosti; on je crven i maljav. Drugi sin, Jakov, opisan je po onome što radi; on hvata petu (*'aqeb*) svoga brata; zbog toga je zadobio ime *Ya'aqob* (Jakov), koje naznačuje Jakovljevo buduće postavljanje sebe umesto njega kao prvenca (1. Mojsijeva 27,36). Kasnije, kada Isav shvati da mu je Jakov ukrao blagoslov koji mu sleduje time što je rođen kao prvenac, on se izruguje Jakovljevom imenu (*ya'aqob*) da se požali kako je to drugi put kako ga je uhvatio za petu (1. Mojsijeva 27,36). Napad na petu takođe označava prevaru i fatalnu agresiju (1. Mojsijeva 3,15; 1. Mojsijeva 49,17). Dakle, dva imena braće sadrže proročanstva koja otkrivaju njihove buduće sudbine.

Kontrast između dva brata se odmah ispunjava u njihovom ponašanju i izborima. Kao i Ismailo (1. Mojsijeva 21,20), Isav je spretni lovac, čovek koji je voleo da bude na polju, na otvorenom, dok je Jakov blagi čovek koji preferira da bude u kući. Isav je voljen od strane oca, dok je Jakov voljen od strane majke (1. Mojsijeva 25,28). Duhovna i osetljiva priroda Jakova je u kontrastu sa jakom i fizičkom prirodom Isava. Jevrejska reč *tam* koja se prevodi kao „blag“ i

opisuje Jakova, je ista reč koja karakteriše Jova (O Jovu 8,20) i Noja (1. Mojsijeva 6,9). Isto tako, reč *yashab* koja se prevodi kao „prebivanje“, označava „sedenje“ i sugeriše Jakovljeve tih i promišljajuć temperament (uporedi sa Psalam 84,4; Psalam 91,1). Ova informacija o njihovim karakteristikama naslućuje incident u vezi obroka koji će odrediti njihove pojedinačne prioritete (1. Mojsijeva 25,29-31). Jakov je razmotrio duhovnu važnost prvenaštva kojeg tako strasno želi da zadobije; Isav se, na suprot tome, ne brine o stvarima koje prevazilaze ovaj sadašnji život i nije zainteresovan za ono što bi moglo da se desi nakon njegove smrti. Za razliku od Isava, koji je fokusiran na sadašnjost, Jakov je fokusiran na budućnost, posebno osetljiv prema duhovnim vrednostima ali ipak toliko željan da osigura prvenaštvo za sebe da se koristi materijalnim sredstvima da bi to postigao. Ironično, Jakov ima dovoljno vere da „vidi“ duhovne vrednosti i buduće prednosti prvenaštva, ali nema dovoljno vere da u tome veruje Bogu (uporedi sa 1. Mojsijeva 27,41-45). Pre nego što je sveštenstvo uspostavljeno, prvenaštvo „je uključivalo ne samo nasledstvo svetovnog bogatstva već i duhovne nadmoćnosti. Onaj koji ga je zadobio trebao je da bude sveštenik svoje porodice.“ – Elen Vajt, *Stvaranje, patrijarsi i proroci*, 177. original. Isavov zahtev (1. Mojsijeva 25,30) sugeriše da za njega prvenaštvo nije imalo duhovnog značaja; jedino za šta je on bio zainteresovan bilo je sopstveno trenutno zadovoljstvo. Tako da je prezreo svoje prvenaštvo (1. Mojsijeva 25,32.34; uporedi sa Jevrejima 12,16.17).

**Vetilj i Vavilon.** Fraza „vrata nebeska“ koja se pojavljuje samo ovde (1. Mojsijeva 28,17) u celoj Jevrejskoj Bibliji, podseća na ime „Bab-el“ („vrata Božija“) i time na uzaludni trud Vavilonjana koji nikada nisu dostigli „vrata neba“. Fraza „vrata neba“ paralelna je sa frazom „kuća Božija“ koja se odnosi na „ovo mesto“, odnosno na „kamen“ (1. Mojsijeva 28,18.19); ovo mesto, zapravo je zemaljsko mesto „lestvi“ (1. Mojsijeva 28,12) iz Jakovljevog sna. Dakle, kao nebeski pandan zemaljskoj „kući Božijoj“, „vrata neba“ upućuju na nebesku kuću ili hram svetinje.

Pouka vezana za Vetilj je ta da postoji veza između neba i zemlje, ta veza su Jakovljeve lestve, koje predstavljaju Boga Samog. Dakle, Jakov uzima jedan od kamenja koje je postavio oko ili ispod svoje glave, kamen kojeg povezuje za svojim nesvakidašnjim snom, i postavlja ga za „stub“. Jevrejska reč za „stub“ je *matseba*, prevodi se kao „koji stoji“ i odnosi se na kamen koji stoji. Ova reč podseća na reči *mutsab* i *nitsab*, koje označavaju lestve koje „stoje“ i Boga koji „stoji“. Jakov pomazuje kamen i time označava njegovo posvećenje u spomenik, prenoseći time duhovnu pouku. Ovaj kamen treba da podseća na pouku Jakovljevih lestvi koja se tiče povezanosti između neba i zemlje. Na suprot imenu Vavilona koji podseća na uzaludni pokušaj ljudi koji nikad nisu dostigli Božija vrata, Vetilj potvrđuje da mi već jesmo u „kući Božijoj“. Čovek Vavilona se bavio ambicijom dosezanja i ulaženja u Božiji prostor da bi se zauzelo Božije mesto. Pouka Vetilja poručuje da se pristup Bogu može zadobiti samo kao Božiji poklon, kroz Njegovu milost i utelovljenje, kroz lestve Isusa Hrista (Jovan 1,51).

**Jakovljeva religija.** To što je upravo na ovom kamenu i mestu gde su lestve stajale (1. Mojsijeva 28,22) Jakov zasnovao svoju religiju je značajno. Jakov poistovećuje ovaj kamen sa „Božijom kućom“ (1. Mojsijeva 28,22). Ovaj kamen označava uverenje o povezanosti između neba i zemlje (1. Mojsijeva 28,12). Jakov se posvećuje gradnji mesta za bogosluženje, svetinje koja će svedočiti ovoj istini. Njegova zakletva je odgovor na Božiju zaštitu prilikom njegovog povratka u obećanu zemlju. Jakov se takođe posvećuje davanju desetka u odgovoru na Božiji dar hleba i odeće. Jakovljeva religija, njegovo bogosluženje i vernost su dakle opisani kao odgovor na Božija dela

milosti, a ne kao sredstva kojima se zadobija Božija naklonost. Zbog toga što je Bog lični Bog Jakova, zbog toga što je nebeski Bog sišao dole i povezao se sa zemljom, Jakov odgovara obožavanjem i bogoslužnjem. Zbog toga što je Bog Bog koji brine o Jakovljevim fizičkim potrebama, i zbog toga što je On izvor svega što Jakov ima (1. Mojsijeva 29,22), Jakov odgovara čvrstim obećanjem da će davati desetak Bogu. Biblijski tekst ne beleži da li je Jakov ispunio svoje zakletve vezane za svetinju i desetak. Samo je Božiji deo u tome zabeležen u 1. Mojsijevoj. Jakov će pokazati da razume Božiji deo onda kada svoje iskustvo poveže Božijom zaštitom (1. Mojsijeva 35,3; uporedi sa 1. Mojsijeva 46,3.4). Kasnije će gradnja svetinje od strane Izrailja, znak obožavanja nebeskog Boga, i institucija desetka koja je znak prepoznavanja da je Bog i Bog zemlje, sugerisati da je Jakov ispunio svoje zakletve.

**Jakovljevi blagoslov.** Kada Jakov predloži nagodbu da sve šarene ovce i one koje su sa belegom (1. Mojsijeva 30,32) budu izdvojene i smatrane njegovom platom, Lavan odmah pristaje (1. Mojsijeva 30, 34). Da bi postigao svoj cilj, Jakov koristi pruća od topole, kestena i badema (1. Mojsijeva 30,37). Ovaj sistem nije slučajnost. Ovo drveće sadrži hemijske supstance sa raznim prednostima po zdravlje. Zbog toga što su hibridne životinje su prirodno snažnije od drugih rasa, birajući snažnije prema božanskoj viziji (1. Mojsijeva 30,41), Jakov je odvojio ovnove koji imaju recesivne gene. Koristeći ovu metodu Jakov je uspeo da proizvede veliko stado koje se sastojalo od snažnih, višebojnih koza i ovaca. Može se činiti da je Jakovljevi metod neka sujeverna magija, ipak, biblijski tekst nas izveštava da je Jakov to radio pod božanskim vođstvom (1. Mojsijeva 31,11.12). Uz to, naučne studije naznačavaju da bi Jakovljevi metod mogao da bude u skladu sa zakonima moderne genetike. Na kraju, Jakov se „obogati vrlo“ (1. Mojsijeva 30,43). Ovaj izraz podseća na Jakovljevi opis Lavanovog bogatstva (1. Mojsijeva 30,30). Odzvanjanje koje postoji između ove dve procene Jakovljevog i Lavanovog bogatstva sugerise to da je Jakov sada postao bogatiji od Lavana, i da je njegov prosperitet stečen iz Lavanovog prosperiteta, što je bio rezultat Božijeg blagoslova za njega (1. Mojsijeva 30,27).

### ***Treći deo: Primena u životu***

**Sukobljeni blizanci.** Kontrast između Jakova i Isava sugerise postojanje dva mentaliteta. Razgovarajte u vašem razredu o te dve psihologije i dva načina života koja ova dva lika predstavljaju. Zašto je vrsta ljudi koju predstavlja Jakov ugodna Bogu? Da li su sve Isavove vrednosti (uživanje u hrani, sport, snaga, očeva ljubav) manje važne od onih koje je negovao Jakov (unutrašnje promišljanje, blagost, majčina ljubav)?

**Vetilj i Vavilon.** Pročitajte 1. Mojsijeva 11,1-9 i 1. Mojsijeva 28,10-22. Uporedite dva načina da se pristupi Bogu. Koja je razlika između Vetilja – „kuće Božije“ koja implicira prebivanje u Božijem domu – i Vavilona – „vrata Božijih“ koja impliciraju prebivanje pred Božijim vratima? Gde mislite da je naša civilizacija, i zašto?

**Jakovljeva religija.** Koja je vaša motivacija da plaćate desetak? Zašto držite Božije zapovesti? Kakav smatrate da je odnos između vaše poslušnosti prema Bogu i vašeg odnosa sa Njim?

Zamislite da ste izgubili posao zbog vaše vernosti zapovesti o suboti. Kako bi ste i dalje uspevali da dajete desetak?

Pouka za učitelje za 2. tromesečje 2022.

10. biblijska doktrina

JAKOV – IZRAILJ

### ***Prvi deo: Pregled***

**Uvod:** Jakov je sada slobodan od Lavana. Pod Božijim blagoslovom Jakov je postao bogat. Čini se da je konačno srećan. Postigao je svoj cilj i ide nazad u Hanan. Ipak, Jakov je duboko zabrinut za svoju budućnost u Hananu zbog pretnje koju mu njegov brat predstavlja. Upravo u tom trenutku Bog bira da pristupi Jakovu. Ovaj nesvakidašnji susret će radikalno promeniti Jakovljev karakter. Posledica toga biće Jakovljevo preimenovanje u Izrailja. Jakovljev susret s Bogom kod Fanuila odgovara njihovom susretu u Vetilju. Ova dva izveštaja su povezana međusobno u rečima, strukturi i temama. Dok Vetilj počinje sa zalaskom sunca, Fanuil se završava sa izlaskom sunca i perspektivom slavne budućnosti. Nakon cele noći rvanja, Jakov svoj susret sa Bogom završava sa blagoslovom i novim imenom. Imao je lični susret sa Bogom ljubavi i preživeo je. Za uzvrat, Jakov je sada sposoban da pogleda neprijatelja, svog brata, Isava, u lice, u poniznosti i ljubavi. Jakov se zatim okreće svojoj porodici i suočava je sa njenom nečistotom – silovanjem Dine, ubistvima koja su njegovi sinovi počinili i konačno sa idolopoklonstvom koje je još uvek prevladavalo u domaćinstvu.

### **Teme ove lekcije:**

**1. Jakovljeva nevolja.** Jakovljeva nevolja pre ulaska u obećanu zemlju sadrži pouku o zavisnosti od Boga i nagoveštava eshatološku nevolju Božijeg naroda poslednjeg vremena.

**2. Rvanje s Bogom.** Jakovljevo suočavanje s Bogom ga je primoralo da se suoči sa sobom i da se promeni. Ovo suočavanje sadrži pouke o značaju obraćenja.

**3. Lice brata.** Jedna od posledica Jakovljevog suočavanja sa Bogom je to što Jakov sada može da vidi Božije lice u licu svoga brata.

### ***Drugi deo: Komentar***

**Jakovljeva nevolja.** Jakovljeva nevolja (*tsarah*) inspiriše proroka Jeremiju u vezi strahovitog stanja Izrailja u izgnanstvu (Jeremija 30,7). Ipak, pored ovog posebnog događaja, proročki jezik jasno sugeriše da on misli na budući eshatološki Dan Gospodnji (uporedi sa Sofonija 1,14-18). Danilo primenjuje isti izraz, pominjući „nevolju,“ „muku“ (*tsara*) u kontekstu vremena kraja (Danilo 12,1; uporedi sa Matej 24,15.21).

Jakovljeva nevolja proizilazi iz dva uzroka. Prvi uzrok je horizontalan i povezan je s njegovim bratom. Drugi uzrok je vertikaln i odnosi se na Boga. Jakov se najpre brine zbog svog



brata kome šalje dve grupe glasnika. Ova inicijativa je strategijski poduhvat da se sačuva druga četa: ukoliko prva četa bude napadnuta, druga četa će i dalje imati vremena da pobjegne. Jakov odlučuje da pošalje dve grupe glasnika ka Isavu. Jakov svoje dve grupe glasnika zove istim imenom – *makhaneh*, tj. „četa“ (1. Mojsijeva 32,7.8). Jakov razume da ako želi da povрати svoj odnos sa Bogom, mora da povрати svoj odnos sa bratom.

Slično kao i njegov pradeda Avraam, Jakov preklinje Boga za pomoć. Jakov upućuje svoj vapaj Bogu samom, jer je taj Bog koji mu je zapovedio da se vrati nazad u Hanan (1. Mojsijeva 32,9), isti Bog koji je obećao da osigurati njegovo potomstvo (1. Mojsijeva 32,12). Jakov se okreće Božijoj čudesnoj milosti (1. Mojsijeva 32,10). Dve Jevrejske reči *khesed* („milost“) i *'emet* („istina“) su iste dve reči koje je Avraamov sluga iskoristio da blagoslovi Boga zbog toga što je čuo njegovu molitvu (1. Mojsijeva 24,27). Nakon molitve, Jakov odlazi u šator na večer. Ipak, pre jutro, Jakov opet čini nešto. Tako tekst prelazi tamo-amo sa molitve na akciju. Jakov nije naivan i njegova vera ga ne čini pasivnim, zato se trudi da osigura svoj kamp. Jakov organizuje da dar za darom bude isporučen Isavu kako bi ga „ublažio“ (1. Mojsijeva 32,20). Jevrejski glagol *kpr*, tj. „ublažiti“, znači i „otkupiti“. Povezanost ove reči sa drugim rečima kao što su *minkah*, „dar“, reč koja se odnosi i na prinos (3. Mojsijeva 2,1-14), i *nasa' panim*, „oprostiti“ ili „prihvatiti“, potvrđuje religiozno značenje. Dok pokušava da se pomiri sa bratom, Jakov ima na umu njegovu prošlo pomirenje sa Bogom (1. Mojsijeva 32,22-32; uporedi sa Matej 5,23).

**Rvanje sa Bogom.** Jakov ostaje sam jer u svojoj duhovnoj teskobi želi da se moli Bogu za intervenciju i zaštitu. Dok se on moli, „Čovek“ (1. Mojsijeva 32,24) mu prilazi. Jakov, misleći da je napadnut od strane nekog neprijatelja, počinje da se bori sa tim čovekom za život. Anonimnost ovog „čoveka“ čini njegov identitet misterioznim. Jakov će kasnije u ovom čovjeku prepoznati Boga (1. Mojsijeva 32,30), kao što je kasnije i Osija učinio to (Osija 12,3.4). Isti jezik će koristiti i Isaija u svom opisu Sluge koji pati (Isaija 53,3). To da Bog uzima ljudsko obličje da bi došao u kontakt sa ljudima nije nečuveno (1. Mojsijeva 18,1; Sudije 6,11). Isti termin – „čovek“ – koristi i Danilo da opiše nebeskog Prvosveštenika (Danilo 10,5; uporedi sa Danilo 8,11) i „zapovednika vojske“ (Danilo 8,11), što je izraz koji opisuje samog Gospoda (Isus Navin 5,14.15).

Podatak da ovaj Čovek (Bog) nije prevladao sadrži važnu teološku lekciju o Bogu i Njegovom odnosu sa ljudima. Božija „slabost“ u Njegovom suočavanju sa ljudima je izraz Njegove ljubavi i milosti, kao i misterije Njegovog utelovljenja zarad spasenja ljudi. Tom utisku o „slabosti“ se odmah suprotstavlja Čovekov sledeći potez. Jedan prosti dodir je dovoljan da izazove iščašenje što sugerise nadljudsku moć. Mesto udarca, „po zglavku u stegnu“ (1. Mojsijeva 32,25), koje se odnosi na slabinu ili butinu, je eufemizam za mesto koje je povezano sa prokreacijom. Božanski dodir je tako implicitno i blagoslov koji upućuje na Jakovljeve potomke (1. Mojsijeva 46,26; 2. Mojsijeva 1,5). To što je Jakov udaren u organ koji stvara život je još povezano i sa zabranom pijenja krvi koja je vezana za ishranu. Jer je život u krvi (1. Mojsijeva 9,4). Ova praksa je dakle više od pukog podsetnika na Jakovljevu priču; ona je podsetnik na tu biblijsku epizodu i na njene teološke pouke. Ona takođe privlači pažnju onih koji se hrane mesom ka temeljnom principu svetosti života.

Prorok Osija tumači Jakovljevu borbu sa Bogom kao jedno molitveno iskustvo (Osija 12,4). Jakovljeva vera je ta koja objašnjava njegovu upornost i insistiranje (Luka 11,5-8). Dakle, Jakovljevo novo ime je „Izrailj“. Ovo objašnjenje „čoveka“ vodi ka nekoliko paradoksa: (1) Jakov se rve sa Bogom, a ipak „čovek“ objašnjava da se Jakov borio sa čovekom; (2) ime Izrailj

doslovno znači „Bog se bori“, a ipak je takođe jasno da je Jakov taj koji se bori: (3) Jakova je udario „čovjek“, koji mu je iščaošio kuk, a ipak narativ opisuje da je Jakov prevladao/pobedio u borbi.

Svi ovi paradoksi prenose važne teološke pouke: (1) kvalitet Jakovljevog odnosa sa Bogom zavisi od kvaliteta njegovog odnosa sa njegovim bližnjima (u ovom slučaju Isavovom) i obrnuto; (2) ime Izrailj, „Bog se bori,“ podseća Jakova da mora da nauči da pusti Boga da se bori za njega (vidi 2. Mojsijeva 14,13.14). Jakov će nadvladati samo onoliko koliko dozvoli Bogu da nadvlada njega, što je princip kojeg će Pavle kasnije izraziti rečima: „Kad sam slab onda sam jak“ (2. Korinćanima 12,10). Jakov naziva mesto na kojem mu se Bog pojavio „Fanuil“ što znači „Božije lice“. Ovo ime označava Jakovljevo lično iskustvo, odnosno to što se suočio sa Bogom i preživeo. Korišćenje jevrejskog izraza „licem k licu“ ne znači da je Jakov zapravo video fizičko Božije lice. Ovaj izraz je ekvivalent gledanja Boga u „prilici Gospodnjoj“ (4. Mojsijeva 12,8) i on više opisuje iskustvo direktnog susreta sa Bogom (5. Mojsijeva 5,4).

**Lice brata.** Na Isavovu nevoljnost da prihvati poklon svog brata (1. Mojsijeva 33,9) Jakov odgovara eksplicitno povezujući njihov odnos sa odnosom između njega i Boga: „videh lice tvoje kao da videh lice Božje“ (1. Mojsijeva 33,10). Jakov je video „Božije lice“ (Fanuil) i licu Isava. Jakovljevo iskustvo sa Isavom je drugi Fanuil – prvi Fanuil je bio priprema za drugi Fanuil. Jakovljevi susret sa Bogom mu je pomogao da se susretne sa svojim bratom, a njegovo pomirenje sa bratom će takođe imati uticaja na njegov odnos sa Bogom. Jakov je shvatio da njegova ljubav prema Bogu i njegova ljubav prema bratu zavise jedna od druge. Isus izvodi ovaj isti zaključak iz Pisma:

„A Isus reče mu: Ljubi Gospoda Boga svog svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svom misli svojom. Ovo je prva i najveća zapovest. A druga je kao i ova: Ljubi bližnjeg svog kao samog sebe. O ovima dvema zapovestima visi sav zakon i proroci.“ (Matej 22,37-40)

### ***Treći deo: Primena u životu***

**Jakovljeva nevolja.** „Kao što se patrijarh cele noći rvaao za izbavljenje od Isava, tako će i oni koji su religiozni dan i noć moliti za svoje izbavljenje od neprijatelja koji ih opkoljavaju.“ – Elen G. Vajt, *Stvaranje, pratrijarsi i proroci*, 201. original. Kako Jakovljevo iskustvo nevolje funkcioniše kao proročanstvo nade za poslednje vreme? Koje upozorenje ili ohrabrenje možemo da naučimo od Jakovljeve nevolje koje može da nam pomogne u našem vremenu nevolje? Da li ste ikad imali lično iskustvo u kojem ste se osetili kao da ste u vremenu nevolje – neki period u kojem ste se molili u teskobi i u kojem ste naišli na ćutanje od strane Boga? Kako ste se borili sa tom nevoljom?

**Rvanje sa Bogom.** Setite se trenutaka u vašem životu kada ste se rvali sa iskušenjima i sumnjama; kako su vas ove borbe približavale Bogu? Podelite svoje iskustvo sa razredom. Kako Jakovljeva smela izjava „Neću te pustiti dok me ne blagosloviš“ (1. Mojsijeva 32,26) može biti primenjena na molitvu? Zašto „gubljenje“ borbe sa Bogom zapravo označava pobedu? Kako borba sa Bogom može da vas promeni zauvek? Pročitajte i diskutujte o tekstu iz Rimljanima

7,23-25. Zašto moramo da se „rvemo“ i zašto je rvanje sa Bogom tako teško? Zašto je nemoguće da nadvladamo sami? Pročitajte Efescima 6,12.

**Lice brata.** Zašto i kako ti tvoje iskustvo sa Božijim oprostajem pomaže da opraštaš drugima? Zašto ljubav, poštovanje, i uživanje sa ljudima druge rase, kulture i religije zavisi od vašeg iskustva susreta sa Bogom? Kakvo ponašanje sa tvoje strane može kod tvog brata ili sestre da proizvede iskustvo susreta sa Božijim licem?

Pouka za učitelje za 2. tromesečje 2022.

## 11. biblijska doktrina

### JOSIF – GOSPODAR SNOVA

#### ***Prvi deo: Pregled***

**Uvod:** Iako je Josif samo jedan od Jakovljevih sinova, on se ističe kao jedan od velikih patrijarha slično kao što je to bio Avraam, Isak i Jakov. Zapravo, Josif zauzima mnogo više prostora u 1. Mojsijevoj od bilo kog drugog patrijarha. Priče o Josifu su u kontrastu sa prethodnim pričama o silovanju, ubistvu i prostituciji. Za razliku od drugih patrijarha kojima se često dešavalo da padnu i isponašaju se, Josif ostaje čist i saosećajan. Kao i prorok Danilo, Josif je mudar čovek i prorok. On je mudrac koji se ponaša pametno i pronalazi prava rešenja za probleme politike i ekonomije; ali on je takođe i prorok koji dobija otkrivenja od Boga koja treba da prenese Njegovom narodu. Josif ne samo da prima snove od Boga, već je on sposoban i da tumači snove drugih ljudi, od zatvora do sudnice Faraona. Josif predstavlja pravednu osobu *par excellence*. On preživljava zločin nad njim, prevaru i nasilje. Bog pobeđuje zla dela i zamke usmerene ka Josifu i koristi ih da ispuni Svoje namere. Zapravo, Bog okreće sva pokvarena dela u prilike za Josifov napredak. Svaki put, Josif iz određenih situacija izlazi veći, bilo da je to iz jame, iz ropstva, iz zatvora, ili iz Faraonove sudnice. Božiji blagoslovi za Josifa ipak ne služe samo njegovoj sreći. Kroz Josifa Bog ispunjava one blagoslove je je dao Avraamu (uporedi sa 1. Mojsijeva 12,3; 1. Mojsijeva 22,18). Kroz Josifa, ne samo da će Izrailj biti blagosloven i spašen, već će to biti ponuđeno svim nacijama.

#### ***Drugi deo: Komentar***

**Josifovi snovi.** Činjenica da Josif prima snove od Boga je nešto što njegova braća vide kao poniženje njih samih; snovi su Božanski znak Josifove „duhovne“ superiornosti. Kada Josif ispriča svoje snove braći iz svoje naivne želje da podeli sa njima zbunjujuće otkrivenje koje je dobio, oni time bivaju iritirani i mrze ga još više. Razlog za povećanje ljutnje kod njih je to što su razumeli značenje prvog sna jako dobro (1. Mojsijeva 37,8). Kao pastiri i ljudi koji žive od zemljoradnje, oni razumeju značenje snopova koje upućuje na proizvodnju osnovne hrane. Činjenica da se njihovi snopovi klanjaju pred snopom njihovog brata (1. Mojsijeva 37,7) sugerise da će jednog dana ekonomski zavisiti od njega i čak se ponašati kao sluge njemu zbog toga. Ponavljanje snova sa istom porukom potvrđuje istinitost poruka i znak je toga da ovi snovi dolaze od Boga (1. Mojsijeva 41,32). Jakov tumači simbole sunca, meseca i 11 zvezdi kao one koji se odnose na oca, majku i njihovih 11 sinova (1. Mojsijeva 37,10). Jakov dakle, razume da se ovi snovi odnose na njegovu porodicu i da će se jednog dana svi pokloniti pred Josifom. Iako Jakov ukorava Josifa (1.

Mojsijeva 37,10), ili se pretvara da ga ukorava (zbog toga što je u prisustvu ostatka porodice), Jakov je zbunjen ovim snom. On tajno razmišlja o njemu i zabrinut je oko toga da li će se san ispuniti (1. Mojsijeva 37,11).

Ipak, braća su ljubomorna i zabrinuta (1. Mojsijeva 37,11) jer osećaju da im san pretili na neki način. Josifova braća zato koriste prvu priliku da eliminišu ovog sanjara. Prilika se javila kada je Jakov poslao Josifa da poseti svoju braću u polju. Kada su braća videla Josifa oni postaju uzbuđeni još pre nego što je on stigao do njih jer shvataju da će to biti prilika da ga ubiju (1. Mojsijeva 37,18). Planiranje ubistva od strane braće koje se izražava u množini (1. Mojsijeva 37,20) podseća na planiranje Vavilonjana (1. Mojsijeva 11,3.4) i sugerise sličnost u mentalitetu i stavu. Kao i Vavilonjani, braća se postavljaju na Božije mesto i nameravaju da sami odlučuju o svojoj sudbini i o sudbini svoga brata. Josifova braća žele da ga ubiju, ne zbog toga što ih on tuži svom ocu ili zbog toga što su ljubomorni na njega, već zbog njegovih snova. Jevrejski izraz koji koriste da ga opišu je ironičan: *ba'al hakhalamot*, što je prevedeno sa „onaj što sne sanja“ (1. Mojsijeva 37,19) doslovno znači „gospodar snova“.

Pa ipak, ono što su oni izgovorili sa podsmehom će postati proročanstvo jer će Josif zaista postati ekspert u tumačenju snova. Iako je Josif sam i suočava se sa opasnošću, na svakom koraku u toku njegovih nevolja neko se neočekivano pojavljuje i deluje u njegovu korist. Kada braća isplaniraju da ga ubiju, Ruben ubeđuje braću da ga samo bace u jamu. Kada biva bačen u jamu čekajući da bude ubijen, Juda ubeđuje braću da ga ipak prodaju prolazećim trgovcima. Braća žele da ubiju Josifa jer se osećaju ugroženo od strane njegovih snova (1. Mojsijeva 37,20). Njihov plan je da ga ubiju i da onda bace njegovo telo u jamu (1. Mojsijeva 37,20). Scena u kojoj braća sedaju da uživaju u obroku dok Josif leži u praznoj jami, bez vode (1. Mojsijeva 37,24) nagoveštava, ironično, obrnutu situaciju u kojoj će Josif biti dobro snabdeven hranom dok će njegova braća biti gladna i u pretnji smrti zbog gladi (1. Mojsijeva 42,2.33; 1. Mojsijeva 43,1.2; 1. Mojsijeva 44,1; 1. Mojsijeva 45,17.18). Tehnički izraz „i podigavši oci ugledaše...“ (1. Mojsijeva 37,25) označava očekivanje Božije intervencije da spase (vidi 1. Mojsijeva 18,2; 1. Mojsijeva 22,13). Pojavljivanje trgovaca nagoveštava Josifovo spasenje. To što se trgovci pojavljuju u određenom trenutku je zaista providenje.

Juda je jedini koji uspešno deluje protiv svoje braće i u korist Josifa. Dok Ruben samo „čuje“ njegovu braću koja planiraju da ubiju Josifa, Juda „čuje“ njegova braća, koja bivaju ubeđeni njegovim argumentima. Dok Ruben može samo da odloži ubistvo, Juda je sposoban da se spase Josifa od ruku svoje braće i otpočne proces koji će voditi ne samo ka sadašnjem izbavljenju Josifa već i ka budućem izbavljenju Jakovljeve porodice iz Egipta.

**Juda, Josif i Mesija.** Nakon prodaje Josifa u roblje, Juda se više ne oseća prijatno živeći sa svojom braćom i preferira da se distancira od njih. Judino neslaganje sa njegovom braćom mora da je počelo ranije kada je iskoristio argument srodstva protiv svoje braće („jer nam je brat, naše je telo“) da bi ih sprečio da ne ubiju Josifa (1. Mojsijeva 37,27). Judina savest je uvek jaka i aktivna što dokazuje i njegova kasnija molba za Venijamina (1. Mojsijeva 44,18-34). Uz to, reč koja opisuje Judu kao onog koji „otide“ (1. Mojsijeva 38,1) odjekuje opis Josifa kao onog koji „otide“ u Egipat (1. Mojsijeva 37,25.35; 1. Mojsijeva 39,1).

Ova paralela sugerise da je Judino „odlaženje“ nekako saosećajno sa Josifovim stanjem, jer je on odveden u Egipat. Ovo je razlog zbog kojeg priča o Judinom incidentu sa njegovom snajom, Tamarom, koja sledi odmah nakon prodaje Josifa i njegovog stizanja u kuću Egipćanina

Potifara (1. Mojsijeva 38,1), pripada ovom sledu događaja. Ne samo da događaji koji su zabeleženi u 38. poglavlju hronološki slede one događaje koji su opisani u 37. poglavlju kao što se jasno vidi iz uvodne fraze „u to vreme“ (1. Mojsijeva 38,1) već ova dva poglavlja dele i lingvističke i tematske paralele: iste reči „vidi“ (1. Mojsijeva 37,32) i „traži“ (1. Mojsijeva 38,25) i isto pominjanje mlade „koze“ (1. Mojsijeva 37,31, 1. Mojsijeva 38,17). Još važnije, ova dva teksta prenose iste temeljne teološke pouke: one svedoče o istoj sili providenja koja prevladava pokvarena ljudska dela i donose dobro Božijem narodu. Judina zla dela su preokrenuta u pozitivni događaj koji vodi ka spasenju Izrailja. Odvratan seksualni čin između Jude i Tamare ne samo da će se okončati otkupljenjem Tamare; već će takođe voditi ka nastanku Davidovog pretka i tako do rođenja Izrailjskog Mesije, Spasitelja sveta.

**Snovi Egipćana.** Kada je Josif dobio ovlašćenja nad zatvorenicima, on upoznaje Faraonovog peharnika i hlebara koje muče snovi koje ne mogu da razumeju (1. Mojsijeva 40,1-8). Josif tumači ove snove kao predviđanja onog što će im se desiti u budućnosti: peharnikov san je značio da će biti vraćen na prethodnu poziciju (1. Mojsijeva 40,9-15), dok je hlebarov san značio da će biti obešen (1. Mojsijeva 40,16-19). Poglavlje se završava sa izveštajem o ispunjenju tih snova (1. Mojsijeva 40,20-23), potvrđujući tako istinu o snovima i o Josifovom ispravnom tumačenju.

Nakon dva sna ovih visokih službenika, Faraon takođe ima dva sna koja niko ne može da protumači (1. Mojsijeva 41,1-7). Peharnik, koji se odjednom priseća Josifa, ga preporučuje Faraonu (1. Mojsijeva 41,8-13). Zatim se ponavlja scenario od ranije. Kao i u dva prethodna slučaja, Faraon se priseća svojih snova i prepričava ih Josifu (1. Mojsijeva 41,14-24), koji ih nakon toga tumači kao božansku poruku u vezi ekonomske budućnosti Egipta i takođe savetuje cara u skladu sa tim (1. Mojsijeva 41,25-36). Impresioniran Josifovom mudrošću, Faraon unapređuje Josifa i poverava mu administraciju cele zemlje (1. Mojsijeva 41,37-46). Josif raspolaže prikupljenim žitom i organizuje ekonomsko preživljavanje sveta (1. Mojsijeva 43,47-57).

### ***Treći deo: Primena u životu***

**Josifovi snovi.** Pročitajte i diskutujte o tekstu Jeremija 28,8.9. Zašto je istina uvek opasna po ljude? Kako vi reagujete kada u Pismu ili u spisima Ellen White pročitate tekst koji vas uznemiri i izazove vaše izbore i mišljenja? Koji kriterijum ćete iskoristiti da odredite da li prorok govori istinu? Pronađite priče u vašem životu u kojima vas je bolno iskustvo vodilo do važnog otkrića ili do novog događaja koji je od spasonosne važnosti. Primenite to i na Isusa Hrista: diskutujte o tome zašto krst bio neophodan za spasenje čovečanstva.

**Juda, Josif i Mesija.** Diskutujte sa vašim razredom o povezanosti između Judinog spašavanja Josifa i Judine epizode sa Tamarom koja je vodila do uspostavljanja mesijanskog semena. Čemu nas paralele između ove dve priče uče o Božijim delovanju u istoriji i ljudskim životima? Razmišljajte o svom životu: Koje je neuspehe i borbe iz vaše prošlosti Bog iskoristio na svoju slavu? Čemu vas takva iskustva uče o Bogu? Kako vam takva iskustva pomažu u vašim borbama i sumnjama sa kojima se trenutno suočavate?

**Snovi Egipćana.** Koje misiološke pouke možemo da naučimo od Josifovog primera uz zatvora? Koji metod komunikacije Josif upotrebljava u svom odnosu sa zatvorenima i Faraonom? Zašto je važno svedočiti svetskim vođama? Koju duhovnu poruku možemo da prenesemo kroz kvalitet našeg rada?

Pouka za učitelje za 2. tromesečje 2022.

12. biblijska doktrina

JOSIF – PRINC EGIPTA

### ***Prvi deo: Pregled***

**Uvod:** Josif ne samo da objašnjava Faraonu značenje njegovog sna koji se tiče budućeg političkog i ekonomskog problema Egipatske zemlje – on daje Faraonu i rešenje za tu situaciju. Josif se ne zadovoljava pukim otkrivanjem Božijih planova. Niti je on pasivan čekajući da Bog izvede sledeće čudo. Josif predlaže da on postavi „čoveka mudrog i razumnog“ (1. Mojsijeva 41,33) da upravlja kompleksnom pripremom za period gladi. Iste reči se koriste da opišu mudrost koju je Bog dao Solomonu (1. O carevima 3,12) da mu pomogne da upravlja zemljom (1. O carevima 3.9). Samo božansko vođstvo može da pomogne u rešenju predstojećih problema. Uz ovu duhovnu pouku, Josif daje ekonomsko usmerenje, kao i specifične detalje o metodu i strategiji koja je potrebna da bi Egipat preživeo glad. Faraon tada shvata da Josif nije samo onaj koji sanja sne; on je takođe i čovek sa praktičnom mudrošću koji zna šta da radi, kao i čovek od akcije koji može da implementira strategiju koja će spasiti zemlju.

Faraon, dakle, odlučuje da postavi Josifa kao čoveka koji je zadužen za celu Egipatsku zemlju i da mu svu moć koja mu je potrebna sa spasenje Egipta. Nakon svih borbi kroz koje je Josif morao da prođe, ova priča o uspehu treba da izazove divljenje ka heroju Josifu. Ipak, fokus biblijskog narativa nije Josif. Srećan kraj se ne tiče uspeha, već pokajanja, oprostjenja i Božije nevidljive prisutnosti u toku istorije.

### ***Drugi deo: Komentar***

**Josif – Egipatski vezir.** To što je Josifova izuzetna mudrost odigrala ulogu u Faraonovoj odluci da ga postavi za vezira je u skladu sa Egipatskim običajem da postavlja uglavnom mudrace za vezire (vidi na primer slučajeve Ptahotepa i Kagemnija koji su bili veziri i kojima se pripisuju velika dela mudrosne književnosti). Raspon njegove vlasti koji se prostirao nad svom Egipatskom zemljom (1. Mojsijeva 41,41), sugeriše da je Josif izabran kao novi vezir. Slučajevi u kojima su stranci pa čak i Jevreji birani za vezire su potvrđeni u Egipatskoj istoriji. Vezirove odgovornosti su bile mnoge; on je bio administrator zadužen za pravna pitanja, a upravljao je i zemljom. Činjenica da je Josif postavljen nad svom zemljom potvrđuje da su veziri pripadali Srednjem carstvu ili Drugom međuperiodu kada je ovakav službenik mogao da bude odabran na osnovu svoje mudrosti (1. Mojsijeva 41,39). U kontrastu sa drugim periodima, za vreme Drugog međuperioda, pod vladavinom Hiksosa, veziri su bili najmoćniji i najviše su doprinosili stabilnosti uprkos kratkom vladanju.

Opis Faraonovog unapređenja Josifa se uklapa u Egipatski kontekst. „Pečatni prsten“ (1. Mojsijeva 41,42) koji je u jevrejskom tekstu nazvan *tabba’at*, označava Egipatski pečat ili žig, *djeba’ot*, reč koja potiče od reči *djeba’*, i znači „prst“ odnosi se na njegovo prijanjanje na prst.



Ovaj pečatni prsten daje pun autoritet Josifu da potpisuje sva zvanična dokumenta u ime cara kralja. Jevrejski termin *shes*, koji označava „haljine od tankog platna“ (1. Mojsijeva 41,42), je Egipatska reč koja označava platnenu/lanenu odeću, što je i tkanina od koje se najčešće pravila odeća u Egiptu. Lanac oko Josifovog vrata (1. Mojsijeva 41,42) odnosi se na okovratnik na kojem je bio zakačen simbol Maat, simbol pravičnosti, koja je trebala da karakteriše funkciju „vezira“ što je Turska reč (sa Arapskim poreklom) za glavnog državnog ministra. Rang „drugog za njim“ (kraljem) (1. Mojsijeva 41,43) je potvrđen u drevnom Egiptu kao rang vezira koji se nazivao „drugi do kralja“. Ceremonija imenovanja vezira, koja je uključivala nekog ko vozi kočije i ljude koji idu pred njom i prizivaju pažnju na onog koji prolazi u kočijama (1. Mojsijeva 41,43) je takođe Egipatski običaj. Reč '*abrek* označava „pažnju“. Uz to, Faraon daje časno ime da označava posebnost koja je uključena u njegovu novu funkciju. Egipatsko ime koje Josif dobija „Psontomfanih“ (1. Mojsijeva 41,45) odgovara Egipatskim rečima koje znače „hrana ove zemlje je život“.

Ovo značenje ne samo da oslikava postojeću situaciju; ono se uklapa u istorijski kontekst drevnog Egipta onog vremena jer se korišćenje te početne komponente *djf* (hrana) može potvrditi u imenima visokih službenika trinaeste i četrnaeste dinastije koje su upravo one koje prethode Hikosovoj vladavini. Faraon Josifu daje i Egipatsku ženu, ćerku „sveštenika onskog“, jedne od najprestižnijih religioznih karaktera Egipta (1. Mojsijeva 41,45) tako da će Josif sada biti dobro prihvaćen u svim Egipatskim društvima i moći će da posećuje sva Egipatska mesta (1. Mojsijeva 41,45.46).

**Josifov susret sa braćom.** Nakon 20 godina, Josif ponovo sreće svoju braću Josif je imao 17 godina kada je poslednji put video svoju braću i 30 godina kada je postao Egipatski vezir, i sada, sedam godina kasnije, na početku godina gladi, on ima 37 godina. Ovo je trenutak kada će njegov san o ocu i braći koji se klanjaju pred njim (1. Mojsijeva 37,7-10) da se ispune. Ispunjenje Josifovog sna se odvija u tri faze jer Josifova braća posećuju Egipat i sreću Josifa tri puta. Prvi susret se dešava sa samo desetero Josifove braće (1. Mojsijeva 42), onima koji su sumnjali u njegove snove i mrzeli ga zbog istih (1. Mojsijeva 37,8.19). Sada se po prvi put klanjaju pred Josifom. Drugi susret se dešava sa desetoricom Josifove braće i sa Josifovim mlađim bratom Venijaminom (1. Mojsijeva 43-45); oni svi se klanjaju pred Josifom dva puta (1. Mojsijeva 43,26.28). Treći susret se odvija zajedno sa Jakovom koji prvi put dolazi u Egipat (1. Mojsijeva 46-47).

**Josif otkriva svoj identitet.** Dvadeset i dve godine su prošle od trenutka kada je sedamnaestogodišnji Josif prvi put ispričao svoje snove braći i ocu, do trenutka kada je tridesetdevetogodišnji Josif otkrio sebe pred braćom. Glagol „otkrio sebe“ sadrži prikrivenu aluziju na Boga. Jedini drugi put kada se ova forma reči nalazi u Starom Zavetu odnosi se na Božije otkrivenje Sebe Mojsiju (4. Mojsijeva 12,6). Korišćenje ove forme sugeriše da će otkrivanjem sebe braći, Josif biti sredstvo kroz koje će Bog da im otkrije Sebe. Josif je sigurno primetio njihovu zaprepaštenost nakon što se otkrio svojoj braći, jer po drugi put ponavlja: „ja sam Josif“ (1. Mojsijeva 45,3.4). Braća su zabrinuta. Možda čak i imaju sumnje o Josifovoj tvrdnji, jer im ne pruža ništa više informacija od informacija koje su oni dali njemu. Sve se ovo čini sumnjivim, posebno kada se uzmu u obzir skorašnja iskustva koja su imala sa ovim čovekom. Oni su zabrinuti za svoje živote. To je razlog zbog kojeg Josif ponavlja po drugi put „ja sam Josif“ i pri

tom je ovaj put precizniji i dodaje deo priče kojeg niko sem njih ne zna: „brat vaš, kog prodadoste u Misir“ (1. Mojsijeva 45,4). Tada dodaje da ga je Bog „poslao“. Bog ga je poslao pred svojom braćom sa posebnim ciljem: „radi njihovog života“ (1. Mojsijeva 45,5). Josif sugerira da je bilo potrebno da ga prodaju da bi osigurali svoj opstanak. Dakle, braća su mislila da su *oni* prodali svog brata, a zapravo je Bog bio taj koji je vodio to.

Izraz „ocem Faraonu“ (1. Mojsijeva 45,8) oslikava Egipatsku titulu *inf-ntr*, koja doslovno znači „otac Bogu“ i odnosi se na Faraona kao boga. Josif ne koristi ovaj izraz onako kakav je on bio u Egipatskom jeziku iz straha da ne zazvuči svojoj braći bogohulno. To je bila sveštinička titula, koju su nosili najviši funkcioneri, uključujući i vezire, kao što je bio Ptahotep, vezir Isesija (2657 godine pre Hrista). Josifova druga titula „starešina nad svom zemljom misirskom“ (1. Mojsijeva 45,8), odnosi se na njegovu vladavinu nad celim posedom dve zemlje (Gornjeg i Donjeg Egipta) i oslikava još jednu Egipatsku titulu – „gospodar od dve zemlje“ – koja je bila zvanična i trajna titula koju je nosio Faraonov pomoćnik. Primetite kako monožina jerejske reči *mitsrayim*, koja se prevodi kao „Egipat“ označava te dve sastavne celine Egipta. Josifov naglasak na njegovom Egipatskom statusu je nameran: on naglašava svoju posebnu poziciju, time podsećajući svoju braću na svoj san koji ga je opisivao kao vladara kojem se svi (uključujući njihovog oca) klanjaju (1. Mojsijeva 37,9). Aludirajući na san, Josif koristi ispunjenje tog sna kao implicitni argument u korist Božijeg providenja.

### **Treći deo: Primena u životu**

**Josif, Egipatski vezir.** Uporedite Josifa i Danila kao one koji upravljaju državama. Na koji način ovi ljudi služe kao primer za pobožne ljude da se uključe u politiku? Koji Josifovi kvaliteti se ističu ukoliko ga uporedimo sa savremenim političarima? Zašto bi bilo teško za jednog Adventistu da postane premijer danas? Koja motivacija je vodila Josifa da postane lider? Koje pouke o rukovođenju možemo da naučimo iz Josifovih metoda? Diskutujte u razredu o praktičnim primenama ovih pouka u vašem porodičnom životu, u vašem poslu i u crkvi.

**Josif sreće svoju braću.** Zašto i kako ispunjenje proročanstva utiče na vaše etičke izbore? Diskutujte o odnosu između onog kako se ponašate na svakodnevnom nivou sa vašom svešću o vremenu kraja. Zašto bi nada o Božijem carstvu trebala da utiče i vodi način na koji se ophodite prema drugima? Diskutujte sa svojim razredom o susretu između Josifa i njegove braće; zamislite kako se Josif osećao. Kakva li su njegova osećanja bila kada je pred sobom ugledao braću i oca? Kakvi treba da budete prema vašim neprijateljima kada vidite da su doživeli neuspeh, a vi uspeh?

**Josif otkriva svoj identitet.** Koje pouke o pomirenju možemo da naučimo iz Josifovog stava? Kako bi Josif reagovao da se njegova nevolja nije okrenula na dobro?

Pouka za učitelje za 2. tromesečje 2022.

### 13. biblijska doktrina

#### IZRAILJ U EGIPTU

##### ***Prvi deo: Pregled***

**Uvod:** Ova poslednja sekcija 1. Mojsijeve nas vodi do kraja perioda patrijaraha kada Jakov i Josif umiru. Ceo Jakovljevo pleme je sada u izgnanstvu u Egiptu. Poslednje reči knjige su „kovčeg u Misiru“. Čini se da istorija spasenja nema sretan kraj. A ipak, ovo je deo knjige koji najviše odiše nadom. Profil Izrailja kao Božijeg naroda se nazire na horizontu. Broj 70 koji obeležava Jakovljevo dom (1. Mojsijeva 46,27) priziva pažnju čitaoca na duhovnu sudbinu ovog naroda. Jakov blagosilja svoje sinove (1. Mojsijeva 49,1-28) i predviđa budućnost o tome šta će biti sa 12 plemena Izrailjevih i budući dolazak Mesije koji će spasiti Izrailj i ostale nacije (1. Mojsijeva 49,10-12). Poslednje reči knjige kojima odzvanja smrt su zapravo reči koji upućuju na budućnost u kojoj će doći otkupljenje: one nagoveštavaju povratak u obećanu zemlju terminima koji podsećaju na prve reči 1. Mojsijeve, uvod u stvaranje i postavljanje Edemskog vrta. Teološki princip koji prožima ovaj deo teksta je da Bog pretvara zlo u dobro (1. Mojsijeva 50,20). Ovo je i pouka koju Josif deli sa svojom braćom da bi ih utešio i dao i sigurnost (1. Mojsijeva 50,21), ali što je još važnije, da bi im otvorio oči da vide Božije spasenje sveta (1. Mojsijeva 50,20).

##### ***Drugi deo: Komentar***

**Jakovljevi blagoslovi.** Nakon što je okupio svoje sinove (1. Mojsijeva 49,1.2), Jakov blagosilja jednog po jednog, redosledom po kojem su rođeni, od najstarijeg, Rubena, do najmlađeg, Venijamina. Ovi blagoslovi su zapravo proročanstva koja predviđaju budućnost (1. Mojsijeva 49,1). Jevrejske reči *be'akharit hayyamim*, „do posletka“ (1. Mojsijeva 49,1) je tehnički izraz koji se često odnosi na dolazak Mesijanskog carstva i eshatološkog spasenja (Isaija 2,2; Danilo 10,14). Tekst Jakovljevig blagoslova, kako napreduje od prvog sina, Rubena, do poslednjeg sina, Venijamina, je dakle ispunjen proročko eshatološkom tenzijom.

Ovo je treći put da u 1. Mojsijevoj blagoslov biva upućen grupi ljudi. Prvi kolektivni blagoslov bio je Božiji blagoslov Adama i Eve (1. Mojsijeva 1,28). Drugi se odnosio na Nojeve blagoslove koje je uputio trojici svojih sinova (1. Mojsijeva 9,24-27). Jakovljevi blagoslovi su više povezani sa Nojevim blagoslovima u tome da predstavljaju očinske blagoslove, pa čak i prokletstva; takođe oba sadrže proročanstva koja se odvijaju u budućoj sudbini njihovih sinova. Obe grupe blagoslova se dešavaju na početku jedne nove ere i označavaju prve korake jedne nove rase. Zato, blagoslovi Izrailja su univerzalni u svom rasponu. Blagoslovi se završavaju pomenom „dvanaest plemena Izrailjevih“ (1. Mojsijeva 49,28). Ovo je prvo pominjanje „dvanaest plemena“ u Bibliji. Očigledno, ovde je obuhvaćena celokupna sudbina Izrailja, sa svim svojim usponima i padovima (uporedi sa 1. Mojsijeva 49,1).

**Dolazak Mesije.** Reči kao „palica“ i „zakonodavac“ koje se koriste ovde sugerišu da je kralj pre nego neko pleme objekat ovog proročanstva. Ovaj stih u tekstu 1. Mojsijeva 49,10 takođe odzvanja u Valamovom proročanstvu (4. Mojsijeva 24,17). „Zvezda iz Jakova“ u Valamovom proročanstvu odgovara „lavu iz Judinog plemena“ iz Jakovljevog proročanstva. Uz to, ovaj tekst uvodi vremenski element u tu vladavinu (1. Mojsijeva 49,10). Dolazak Mesije je postavljen u istoriju Izrailja. Ipak, priloški veznik „dok“ (*'ad ki*) u frazi „dok *Shiloh*“ označava više od trenutka dolaska. Jevrejski *'ad ki* se ne odnosi neophodno na kraj već na ispunjenje ili vrhunac koji izražava superlativ (1. Mojsijeva 26,13; 1. Mojsijeva 41, 19). Ovo znači da će Judino kraljevanje dostići vrhunac sa dolaskom *Shiloh*-a. Univerzalna dimenzija ove osobe je pojašnjena u narednih nekoliko reči: „i Njemu ce se pokoravati narodi“ (1. Mojsijeva 49,10). Primetite da je reč *narodi* u jevrejskom tekstu u množini (*'amim*).

Univerzalni obim ovog vladara kojem „narodi“ duguju poslušnost upućuje na ličnost iz mesijanske i natprirodne dimenzije. Reč *Shiloh* je ime te osobe što se vidi u paraleli ovog imena sa Judinim imenom. Ova jevrejska reč je povezana sa rečima *shalwah* ili *shalom* („mir“) jer su ove reči sinonimi (Psalam 122,7). Ovakvo tumačenje je podržano od strane većine drevnih Hrišćanskih i Jevrejskih izvora i uklapa se u kontekst ovog teksta (1. Mojsijeva 49,11) koji povezuje dolazak ovog vladara sa vladavinom mira (uporedi sa Isaija 9,5.6; Mihej 5,5; Efescima 2,14). Poslednja dva stiha Jakovljevog blagoslova Jude (1. Mojsijeva 49,11.12) opisuju karakter i misiju Mesije. Jevrejska reč „magarac“ generalno se odnosi na magarca koji se koristi za prevoz/jahanje (Sudije 10,4). Magarac podseća na mir i poniznost (u kontrastu sa konjem koji podseća na rat i arogantnost (Priče Solomunove 21,31). Isto povezivanje kraljevstva i poniznosti koristi se kod Zaharije da se opiše „ponizni“ kralj od roda Davidovog koji će jahati na magarcu (Zaharija 9,9) i koji će vladati nad celim svetom i „vlast ce mu biti od mora do mora i od reke do krajeva zemaljskih“ (Zaharija 9,10). Ova slika nas podseća na Solomuna koji jaše magarca svog oca da pokaže da je on pomazanik, pravi naslednik Davidovog trona (1. O carevima 1,38-48). Isto tako, Isusovo „odvezivanje“ magarca i jahanje na njemu upućuje na taj isti običaj (Marko 11,2-11).

Druge slike „vina“ i „mleka“ kao i njihove boje crvena/oči i bela/zubi podsećaju na izobilje života, mira i sigurnosti koji će ispuniti obećanu zemlju (4. Mojsijeva 13,23.27). Pominjanje oka i zuba koji se u ovom kontekstu odnose na puninu uživanja, dešava se s namerom da se nagovesti intenzitet života i potpunog mira koji će karakterisati mesijansko carstvo.

**Od zla do dobra.** Kada Josifova braća dođu da ga pitaju za oproštaj (1. Mojsijeva 50,17), Josif ih uverava da im ne smera ništa loše. Njegove reči „ne bojte se“ (1. Mojsijeva 50,19) su iste reči koje je Bog iskoristio da uveri Avraama o sigurnosti njegove budućnosti (1. Mojsijeva 15,1). Da smiri tenziju, Josif se postavlja na isti ljudski nivo sa njima: „zar sam ja mesto Boga?“ (1. Mojsijeva 50,19). Jakov se obratio Rahilji istim rečima odgovarajući joj na njenu žalbu o tome kako nema dece (1. Mojsijeva 30,2). Ipak, ovo je drugačije za Josifa. Dok su za Jakova ove reči bile izraz besa, za Josifa ove iste reči izražavaju njegovu ljubav prema braće i služe da umire njihove brige.

I kada Josif neočekivano spomene Boga on želi da kaže da je božanski oproštaj uključen u ljudski oproštaj. Josif čak govori o izdajstvu svoje braće kao o mehanizmu tog oprostjenja: to što

su oni „mislili zlo“ „Bog je mislio dobro“ (1. Mojsijeva 50,20). Ono što su njegova braća uradila, što oni ispravno razumeju kao „zlo“, pretvoreno je u način da se spasi životi mnogih ljudi (1. Mojsijeva 50,20). Josif se ne zadovoljava sa pukim pružanjem oprostaja svojoj braći; on im oduzima osećanje krivice, jer se njihovo zlo delo okrenulo na dobro. Sada mogu da se suoče sa Josifom i sa budućnošću. Josif ih ohrabruje istim rečima koje se odnose na budućnost: „ne bojte se“ (1. Mojsijeva 50,21; uporedi sa 1. Mojsijeva 50,19) i zaključuje svoje obraćanje njima uz obećanje da će se brinuti za njih i njihovu decu.

**Spasenje sveta.** Dok biblijski tekst spominje Jakovljevi grob ali ne i njegov kovčeg (1. Mojsijeva 49,29), za Josifa tekst spominje kovčeg ali ne i grob (1. Mojsijeva 50,26). Josif je bio balsamovan, ali ipak nije bio sahranjen, zbog svoje nade o obećanoj zemlji. Dakle, Josif ne naređuje da se njegove kosti zatrpaju nakon njegove smrti. On želi da njegove kosti budu odnete u Hanan zajedno sa celim Izrailjskim narodom. U međuvremenu, on je „metnut u kovčeg u Misiru“ (1. Mojsijeva 50,26). Jevrejski jezik koristi određeni član *ba'aron*, što doslovno znači „u taj kovčeg“ naglašavajući time da je to kovčeg koji nema svoj grob.

Dakle, 1. Mojsijeva se završava na način na koji se celo Petoknjižje završava: smrću, ali bez groba (5. Mojsijeva 34,6), i u iščekivanju obećane zemlje (uporedi sa 5. Mojsijeva 34,1-4). 1. Mojsijeva, kao i Petoknjižje, počinje sa stvaranjem i Edemskim vrtom (1. Mojsijeva 1-2) i završava sa mogućnošću obećane zemlje i nadom u vaskrsenje mrtvih (5. Mojsijeva 34,6; uporedi sa Juda 9). Ova književno podudaranje nije slučajno. Nalazimo istu povezanost na drugim mestima i na početku i kraju nekoliko drugih biblijskih knjiga (na primer Isaija 1,2; Isaija 66,22.23; Propovednik 1,1-11; Propovednik 12,14; Danilo 1,12; Danilo 12,13; Jovan 1,1-10; Jovan 21,22.23), i čak u Bibliji kao celini (1. Mojsijeva 1-2; Otkrivenje 22,20).

### ***Treći deo: Primena u životu***

**Jakovljevi blagoslov.** Postoji priča o novozavetnom učitelju koji je rekao svojim učenicima, „ako želite da budete dobri Hrišćani, moraćete da ubijete Jevrejina u vama“. Onda je jedan učenik upitao, „Da li mislite na ubijanje Isusa?“ Kako utisak Jakovljevi blagosiljanje njegovih sinova ostavlja na vas lično? Da li je moguće da primiti Jakovljevi blagoslov uz poricanje Jevrejskih komponenata tih blagoslova? Šta ove blagoslove čini takođe i tvojim blagoslovima?

**Dolazak Mesije.** Kako se ovo proročanstvo odnosi na Isusa Hrista? Diskutujte u vašem razredu o bogatoj slikovitosti koja se ovde koristi da se okarakteriše Mesija. Kako je slika Hristosa kao „zakonodavca“ primenjena na vaš život? Kako slikovitost očiju i zuba, koji označavaju radost života i mir, utiče na vaše razumevanje Hrišćanskog života?

**Od zla do dobra.** Da li pamтите makar jedno iskustvo u vašem životu kada se pokvareno delo koje je učinjeno vama sa namerom da vas povredi, okrenulo na vaše dobro? Kakvu je ulogu vaše iskustvo patnje i nepravde odigralo u formiranju vašeg karaktera nakon tog događaja?

**Spasenje sveta.** Kako naše ime „adventista sedmog dana“ pokazuje naše verovanje u stvaranje? Kao što naše ime to nagoveštava, koja je povezanost između našeg verovanja u stvaranje i naše nade u drugi Hristov dolazak?